

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Bakalářská práce

**Charakteristika přívlastkových konstrukcí
v současné publicistice**

Kateřina Komárová

Plzeň 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni 13. 5. 2013

podpis: .....

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat paní PhDr. Janě Vaňkové za ochotu, vstřícnost, pochopení, cenné odborné rady a lidský přístup, nejen při vedení této bakalářské práce.

Obsah

1	Úvod	1
2	Teoretická východiska bakalářské práce	3
2.1	Stylistika jako jazykovědná disciplína.....	3
2.1.1	Pojem Styl	3
2.1.2	Pojem Jazykový styl	3
2.1.3	Stylistika	4
2.2	Vymezení pojmu publicistika	5
2.3	Funkční styl publicistický	6
2.3.1	Jazykové prostředky užívané v publicistických projevech.....	8
2.3.2	Výrazové prostředky specifické pro publicistický styl.....	10
2.3.3	Žánry publicistického stylu	15
2.3.3.1	Základní zpravodajské útvary	16
2.3.3.2	Základní publicistické útvary	18
2.3.3.3	Základní beletristicky zaměřené publicistické útvary	19
2.4	Kondenzace textu.....	21
2.4.1	Klasifikace kondenzačních struktur	22
2.4.1.1	Typy adjektivních kondenzátorů	24
2.5	Polovětné přívlastkové konstrukce	25
2.6	Deverbativní adjektiva jako kondenzační prostředek	26
3	Metody a cíle bakalářské práce	29
4	Vlastní analýza	31
4.1	Výskyt a frekvence přívlastkových konstrukcí v publicistických útvarech.....	31
4.1.1	Přívlastkové konstrukce vyskytující se v textech zpravodajských.....	35
4.1.2	Přívlastkové konstrukce vyskytující se v textech analytických	42
4.2	Umístění přívlastkových konstrukcí	48
4.2.1	Přívlastkové konstrukce v antepozici	48
4.2.2	Přívlastkové konstrukce v postpozici	54
4.3	Rozvitost přívlastkových konstrukcí	61
4.4	Výskyt přívlastku volného a těsného v excerpovaném materiálu a jeho užití.....	65
4.5	Závěr vlastní analýzy	70
5	Závěrečné shrnutí	73

6	Resumé	75
6.1	Resumé v češtině	75
6.2	Résumé en français	75
7	Použitá literatura a zdroje	77
	Příloha 1	i
	Příloha 2	ii
	Příloha 3	iii
	Příloha 4	iv

1 Úvod

Výběr tématu bakalářské práce byl determinován vysokou mírou vlivu, který má publicistika v současné společnosti. Publicistické texty se nás každodenně dotýkají, denně se setkáváme s jejich písemnou i mluvenou formou, vstřebáváme nové informace o aktuálních společenských, politických i sportovních událostech.

Publicistické texty jsou pro nás významné nejen jako zdroje příjmu nových informací, ale díky nim si také vytváříme své vlastní hodnoty a názory na problematiku v nich se vyskytující. Tím utvářejí i naši vlastní osobnost. Nepochybně na nás mají též vliv i po stránce jazykové. Výběr jazykových prostředků se v průběhu tvorby publicistických textů často mění. Je to dáno vývojem společnosti, která pro svou komunikaci užívá stále nových výrazů, jazykové prostředky se ožívují za účelem nezevšednění, oživení textu, přiblížení se čtenáři a přizpůsobují se jeho mluvě. Aktualizace jazykových prostředků je nesmírně důležitá nejen pro publicistiku, ale také pro čtenáře (posluchače). Přestože se aktualizované výrazy postupem času automatizují, stávají se všedními, pro čtenáře známými, je nezbytné, aby se opět aktualizovaly, čehož si jsou tvůrci publicistiky vědomi, a výběr jazykových prostředků tomuto faktu přizpůsobují. Některé výrazy zastarávají a publicisté se snaží vyhýbat jejich užívání. Tvorba publicistických textů je práce nesmírně náročná na splnění všech požadavků, které je potřeba respektovat, ale zároveň je nezbytné si čtenáře získat takovým způsobem, aby neupřednostňoval texty konkurenční publicistiky. Je nutno uvádět informace založené na pravdě, ale podávat je způsobem neobvyklým, zajímavým a věrohodným...

Jako cíl této bakalářské práce jsme si stanovili analýzu syntaktické roviny textů současné psané publicistiky. Náš zájem je zaměřen na struktury polovětných konstrukcí, které se vyskytují ve funkci přívlastku. Typy struktur polovětných konstrukcí rozdělíme do pěti skupin, čtyři z nich se vyskytují ve formě deverbativních adjektiv, jednu skupinu zastupuje přívlastek vyjádřený infinitivem.

Vzhledem k široké žánrové pestrosti publicistických textů jsme se zaměřili pouze na dvě oblasti publicistiky, a to zpravodajství (ve všech případech se jedná o zprávy se zaměřením na sportovní tematiku) a publicistiku analytickou, zde vycházíme z analýzy komentářů.

Zdrojem jazykového materiálu pro výzkum naší bakalářské práce se staly dva typy deníků - Plzeňský deník a deník Blesk. V obou zdrojích nacházíme informace z domácího i zahraničního zpravodajství, rubriky dále obsahují témata z ekonomiky, politiky, společnosti, sportu, ale můžeme zde nalézt také inzerce, servis, televizní program nebo horoskopy. Předmětem zájmu našeho výzkumu se stávají především již zmíněné publicistické útvary, a to sportovní zpráva a komentář, které se staly jazykovým materiálem pro analýzu přívlastkových polovětných konstrukcí.

Jak již téma bakalářské práce napovídá, budeme věnovat svou pozornost přívlastkovým konstrukcím vyskytujícím se v publicistických textech, pokusíme se je charakterizovat a ve výzkumu porovnat jejich typy, četnost, rozvitost, postavení – zda se jedná o antepozici, či postpozici. Pokusíme se ověřit hypotézu, že je v textech současné psané publicistiky tendence k nahrazování vedlejších vět polovětnými konstrukcemi. Také se zaměříme na frekvenci polovětných konstrukcí v obou typech deníků a porovnáme četnost jejich výskytu dle stanovených kritérií.

2 Teoretická východiska bakalářské práce

2.1 Stylistika jako jazykovědná disciplína

2.1.1 Pojem Styl

Slovo **styl** je možné nejobecněji vymezit jako „*vnější jednotný ráz uměleckého díla, člověka, doby*“.¹ Máme tím na mysli např. životní styl, styl odívání, styl architektury apod. Jedná se o výběr a uspořádání jednotek v jakékoli oblasti lidské činnosti, utváří se záměrnou aktivitou autora a je různou mírou ovlivňován cílem, kterému má výsledek stylizačního procesu sloužit. Původ slova styl má souvislost s řeckým výrazem „stýlos“ – jednalo se o název nástroje, kterým se vyrýval text do voskové destičky. Už od dob antiky se v souvislosti se stylem hovoří jako o individuálních vlastnostech vyjádření.

2.1.2 Pojem Jazykový styl

Jazykový styl je definován jako „*způsob cílevědomého výběru a uspořádání (organizování) jazykových prostředků, který se uplatňuje při genezi textu.*“² Projevuje se jako organizace jazykových jednotek, jejichž seskládáním tvoří celek komunikačního záměru autora. V každém komunikátu je možno pozorovat stylovou složku textu, ovšem ne všechny texty, ať už mluvené nebo psané, jsou recipienty vnímány jako zajímavé, příznakové. Stylovou stránku mají i běžná sdělení: *Prší. Sněží.*, která jsou stylově neutrální, na rozdíl od příznakového *To leje. Už zase sněží.* Užívání jazykového stylu je předmětem celé komunikace. Je zajímavé podotknout také fakt, že příjemce může interpretovat jazykový styl v textu odlišným způsobem, než zamýšlel jeho tvůrce.

---

¹ Chloupek, J. – Stylistika češtiny, Praha 1990 (s. 15)

² Čechová, M. – Současná česká stylistika, Praha 2003 (s. 17)

2.1.3 Stylistika

Stylistika je označována jako „zastřešující disciplína“. Paradigmatiku stylistiky tvoří výrazové prostředky všech jazykových rovin. Je nadřazena všem ostatním disciplínám, zahrnuje je v sobě, a jsou tedy její součástí. Proto je nezbytné orientovat se ve vzájemných vztazích a struktuře jednotlivých jazykových rovin, jako je fonetika a fonologie, morfologie, lexikologie, syntax, textologie apod. Je nezbytné orientovat se na pomyslné čáře spisovnosti českého jazyka při tvorbě textu a vyhýbat se nespisovným výrazům při oficiální tvorbě textu. V neposlední řadě je důležitá i pravopisná stránka a znalost vývoje českého jazyka, poznání emotivnosti, užívání synonymie výrazových prostředků. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je tedy nezbytné zmínit, že je stylistika jako jazykovědná disciplína vyučována až v posledním ročníku studia lingvistiky.

V praxi se ovšem učíme vytvářet stylistické texty již od dětství, slohové vyučování je součástí českého jazyka už od počátku školní docházky. Žáci se učí tvořit souvislé texty, které odpovídají dané situaci, a stylizovat své jazykové projevy.

Termín *stylistika* je velmi často zaměňován s termínem *stylizace*, je zde však nepatrný významový rozdíl, o stylizaci hovoříme tehdy, zaměříme-li svou pozornost pouze na složku produkce textu a zvládnutí jistých modelů tvorby.

Stylistika jako jazykovědná disciplína je často hodnocena jako disciplína pomezí, která má velmi blízko k literární teorii. Často užívá pojmů z poetiky, jako je metafora, metonymie, figura... Ovšem je zde jeden významný rozdíl, a to především ten, že předmětem stylistiky jsou úplně všechny texty, nejen texty uměleckého rázu, jako je tomu v literární teorii.

Syntagmatiku stylistiky tvoří užívání výrazových jednotek do textu takovým způsobem, že je čtenář vnímá jako celek. Výrazové prostředky, které mají hodnotu zvyklosti, např. za stejných komunikačních okolností, hodnotíme jako **automatizované**. Naopak takové výrazové prostředky, jejichž užití je neobvyklé, nové, řadíme k prostředkům **aktualizovaným**. Je ovšem nezbytné vnímat automatizaci a aktualizaci jako stále probíhající nikdy neukončený proces. Aktualizované jazykové prostředky postupem času zevšedňují, automatizují se. Nebo se naopak stálé, automatické jazykové prostředky mohou aktualizovat za účelem nezevšednění a oživení významu a také zájmu čtenáře.

V rámci stylistiky tradičně vymezujeme pět základních typů funkčních stylů, a to: funkční styl prostědělovací, publicistický, umělecký, odborný a administrativní.

Vzhledem k zaměřenosti naší bakalářské práce na užití přívlastkových polovětných konstrukcí v publicistických textech se budeme dále zabývat pouze funkčním stylem publicistickým.

2.2 Vymezení pojmu publicistika

Publicistika slouží v mezilidské komunikaci jako zdroj předávání informací o aktuálních společenských a politických událostech.

V mediální komunikaci se setkáváme se dvěma různými termíny, a to publicistikou a žurnalistikou. Jedná se o termíny někdy používané jako synonymní výrazy, někteří autoři je však významově rozlišují. V obou případech se jedná o slova vyjadřující pojmenování činnosti hromadných sdělovacích prostředků. Nahlédneme-li do Slovníku cizích slov, pod výrazem **publicistika** najdeme vysvětlení „*novinářská činnost; uveřejňování aktuálních témat a otázek zejména veřejného života*“. Publicistikou je často chápána žurnalistická nebo spisovatelská činnost, která slouží k informování o aktuálních otázkách a jejich komentování. Tímto výrazem je možné také pojmenovat souhrn časopisů, ať už určitého směru, ve vymezeném časovém období, nebo osob, které časopisy píší, redigují apod. **Žurnalistika** je charakterizována jako „*činnost v hromadných sdělovacích prostředcích (novinách, časopisech, rozhlase, televizi apod.), novinářství, dále také jako obor zabývající se touto činností, jindy se žurnalistikou rozumí pouze denní tisk, noviny.*“¹ V české lingvistické terminologii se tedy užívá obou výrazů pro činnost hromadných sdělovacích prostředků.

V některých odborných publikacích je možné se setkat s pojmy významové nadřazenosti a podřazenosti v souvislosti s výše zmíněnými termíny. Publicistika se považuje za součást žurnalistiky s funkcí přesvědčovací, hodnotící a získávací. V rámci žurnalistiky vydělujeme dvě oblasti, a to zpravodajství, jehož hlavní funkcí je informovat, a publicistiku, která poskytuje čtenářům analýzu, postoje a hodnocení. Žurnalistika je pak pojímána jako synonymní pojmenování k novinářství, je tedy jistým způsobem publicistice nadřazena. V obou případech se ovšem jedná o společný charakteristický rys, a to informování o aktuálních společenských a politických událostech v mezilidské mediální komunikaci a její komentování.

---

¹ Čechová, M. – Současná česká stylistika, Praha 2003 (s. 206)

Z pohledu jiných lingvistů je publicistika termínem synonymním k výrazu žurnalistika, oba výrazy zastupují činnost médií (tisk, televize, rozhlas, internet), jejichž cílem je informovat čtenáře či posluchače o aktuálních tématech, ale také vést je k utváření vlastních hodnot a postojů k dané problematice. Přijímáním informací z médií a vlastním postojem k publikovaným otázkám se vytváří osobnost čtenáře, rozvíjí se jeho kultivovanost a obohacuje se jeho všeobecný přehled. Termíny publicistika a žurnalistika jsou tedy rovnocenné a jejich význam se neliší.

2.3 Funkční styl publicistický

Styl jako lingvistický výraz je definován v Příruční mluvnici češtiny jako: „*výsledek výběru jazykových prostředků z množin prostředků konkurenčních*“¹, jedná se tedy o správnou volbu jazykových prostředků k užití či utvoření jistého funkčního stylu. Český jazyk prodělával dynamický vývoj v celém svém systému v závislosti na společenské situaci, na ekonomických a politických podmínkách a na vyspělosti kultury dané doby. Tím docházelo ke stylovým proměnám jazykové komunikace a ke vzniku a rozvoji stylů. Prvním, kdo položil základy o teorii funkčních stylů, byl ve 30. - 40. letech Bohumil Havránek. O funkčních stylech mluvíme tehdy, zaměříme-li se při definování stylu na funkci textu. V současné české jazykovědě je vyděleno 5 druhů funkčních stylů, jak bylo zmíněno výše, v kapitole **Stylistika jako jazykovědná disciplína**, a to funkční styl prostěsdělovací, administrativní, odborný, umělecký a styl publicistický, který je pro téma naší bakalářské práce prioritní. Vzhledem k významové odlišnosti každého funkčního stylu není možné zaměňovat jazykové prostředky např. z administrativního stylu se stylem uměleckým, apod. Každý funkční styl má své charakteristické rysy, proto pro jeho utvoření není možné výběr jazykových prostředků podceňovat.

Publicistický styl je normativní funkční styl, jehož základními funkcemi jsou funkce získávací a přesvědčovací, dále plní funkci sdělnou, informativní a komunikativní. Cílem publicistiky je ovlivňování adresátů během předávání informací, ať už ve formě psaného či mluveného projevu. Jedná se o styl z žánrového hlediska nesmírně bohatý. Styl textů psané publicistiky je také možno označit jako styl novinářský nebo žurnalistický, jedná se o synonymní výrazy, které se používají k pojmenování činnosti hromadných sdělovacích

---

¹ Příruční mluvnice češtiny, Praha 2003 (s. 699)

prostředků. Mluvenou publicistiku reprezentují komentáře, rozhlasová a televizní zpravodajství, besedy k aktuálním tématům, rozhovory s významnými lidmi aj.

Hlavním záměrem je rychle a výstižně informovat adresáty (čtenáře, posluchače) všech sociálních skupin, bez rozdílu věku, pohlaví, vzdělání... Důraz je kladen především na maximální srozumitelnost a sémantickou jednoznačnost, přestože se v různých textech objevují metaforické obraty, které obsah sdělení oživují, ale jsou vybírány takovým způsobem, aby bylo sdělení veřejnosti srozumitelné.

Jedná se o styl výrazně dynamický. Při sledování publicistických textů si můžeme povšimnout neustálého vývoje publicistiky. Při porovnání s ostatními funkčními styly je mu nejbližší styl odborný, mají společné hlavní rysy, neboť publicistika čerpá odborné výrazivo právě ze sféry odborné. Za zajímavé na publicistickém stylu pokládáme to, že na jedné straně přibývá odborného výraziva, ale zároveň na straně druhé se autoři snaží o projevy hovorovější, nenáročné na pochopení sdělení, zvláště v útvarech zpravodajských a rozhlasových, ale také v televizních rozhovorech.

Přestože se jedná o styl velmi mladý, který byl vymezen až v 60. letech 20. století Karlem Hausenblasem, možnost, jak předávat projevy s funkcí sdělnou, získávací a přesvědčovací, existovala již mnohem dříve, než jí byla věnována pozornost badatelská, a to již od antických dob, kdy byly též vytvářeny veřejné projevy, jejichž funkcí bylo informovat, ale také ovlivňovat a získávat. V dnešní době by se komunikáty takového charakteru řadily spíše do stylu rétorického, který je stavěn vedle stylu publicistického. Kdybychom se podívali zpět přes celý středověk až do novověku, zjistili bychom, že se projevy publicistického charakteru objevovaly v oblastech nejen světských, ale i náboženských.

O publicistickém stylu jako samostatné oblasti se začalo hovořit až v posledních letech vývoje české stylistiky. Na stejné úrovni je dnes i žurnalistika a novinářství, jedná se o synonymní výrazy, jejich nepatrné detailní významy jsme zmínili v kapitole **Vymezení pojmu publicistika**. Publicistické texty nesou výrazný rys aktuálnosti a spojitosti s politicko-ekonomickou situací dané doby. Jedná se o styl výrazně dynamického rázu, který se neustále vyvíjí, vnáší poznatky do společenského povědomí nejen v oblasti vědecké, ale přináší také rychlé informace laické veřejnosti, a to za účelem ovlivňování a přesvědčování čtenářů publicistických textů. V mluvené podobě jsou respektovány především řečnické rysy. V publicistice se hojně užívá také slov přejatých, např. z ekonomiky, ze sféry obchodování, počítačové techniky apod., jde o slova jako: *marketing, multimedia, mail, image, euro* atd. Závěrem je nutné upozornit na fakt, že styl

publicistický je více než kterýkoli jiný funkční styl v těsné souvislosti s ostatními funkčními styly. Obsahuje prvky prostěsdělovacích projevů, odborného i uměleckého stylu, např. v obrazných vyjádřeních.

2.3.1 Jazykové prostředky užívané v publicistických projevech

Jak jsme již zmínili v předchozích kapitolách, hlavními funkcemi publicistického stylu je získávání a přesvědčování čtenářů publicistických textů, ale také posluchačů publicistických mluvených projevů. K tomu je nezbytný výběr a užití takových jazykových prostředků, aby bylo možné tyto hlavní funkce naplnit. Vzhledem k tomu, že k tvorbě publicistického textu (mluveného i psaného) má autor poměrně krátký časový úsek, a tedy i minimální dobu k přípravě, aby bylo možné novinový článek následující den vydat v denním tisku, ještě týž den odvysílat v televizních zprávách nebo dokonce komentovat právě probíhající sportovní zápas souběžně s utkáním. Jedná se o práci, která je velmi náročná na soustředěnost a připravenost k volbě vhodných jazykových prostředků. Autor publicistického textu je povinen udržet správnou obsahovou i formální úroveň. Proto mu při jeho práci nepomáhá pouze kondenzace textu, ale také jistá **modelovost**, která mu usnadňuje způsoby vyjádření. Pro příjemce komunikátů znamená modelovost rychlou prezentaci informací. Používá se v situacích, které se opakují, jsou si svým obsahem podobné. Jako příklad modelovosti bychom mohli poukázat na kompozici jednotlivých čísel denního tisku, přibližně stejný rozsah, umístění jednotlivých rubrik a typů publicistických článků. V televizních zprávách si můžeme povšimnout pravidelného sledu informací z domova a ze světa, následujících sportovních zpráv a na závěr zpráv o počasí. Pro tvorbu zpravodajských komunikátů se používá kompoziční standard, ve kterém se podle potřeby pravidelně obměňují fakta.

Vzhledem k výše zmíněným výhodám modelovosti považujeme za nezbytné zmínit také fakt, že každé pro má své proti, což si uvědomují i tvůrci publicistiky, a někdy se snaží záměrně porušovat stereotyp modelovosti právě tím, že se snaží doplnit článek vhodným obrazovým nebo dokumentačním materiálem, aby zvýšili zájem čtenářů něčím neobvyklým. Modelovost sice usnadňuje autorům práci vzhledem k již zmíněnému nikterak dlouhému časovému úseku pro tvorbu textu. Ovšem svou stereotypností pohlcují své čtenáře, kteří ztrácejí zájem o publikované texty a hledají uspokojení čtenářských potřeb u konkurenčního tisku, kde také vyhledávají nové informace a novou strukturu denního

tisku. Proto je nezbytné pracovat s modelovostí velmi opatrným způsobem, aby si autor usnadnil práci, ale zároveň mohl svému čtenáři nabídnout příjem informací nestereotypním způsobem.

V opozici k modelovosti stojí také tendence k individualizaci sdělení, tj. taková sdělení, která vykazují osobní vztah autora k textu. Objevují se v komunikátech beletristické a analytické publicistiky, a to především v glosách a komentářích. Jistá míra této subjektivnosti dopomáhá k přesvědčovací a ovlivňovací funkci komunikátu a přitahuje čtenářovu pozornost.

Autor užívá odborné terminologie při tvorbě textu, ale zároveň jeho subjektivní prvky a vyjádření vlastních názorů, komentářů k jistým situacím zasvěcují čtenáře do skutečnosti a usnadňují příjem odborných informací.

Jádrem jazykové roviny publicistického stylu je užití spisovného neutrálního jazyka. Ovšem v publicistických textech nacházíme také další stylově příznakové prostředky, které tvoří specifickou vrstvu publicistického stylu, a to **publicismy**. Jedná se o výrazy, které se proměňují s dobou, nejsou stabilní a relativně pevné jako ostatní jazykové prostředky, které se v publicistice objevují. Z hlediska struktury se v textech objevují publicismy jednoslovné (*tunelovat*), víceslovné (*časový horizont*), ale také ustálené frazémy (*praní špinavých peněz*). Přestože publicistický styl primárně užívá prvků neutrálního jazyka, je možné se zde setkat i s prvky nespisovnými, které se v psaném textu obvykle uvádějí v uvozovkách.

Výběr jazykových prostředků k utvoření textu, ať už s použitím modelovosti, nebo s důrazem na individualizaci do jisté míry kooperuje s principy automatizace a aktualizace. Jedná se o dva póly jazykového výraziva. Jedna sféra jazykových prostředků – **automatizace** - je relativně stálá, neměnná. „*Jedná se o ustálené a stereotypně se opakující konstrukce a obraty, po nichž žurnalisté v určitých situacích sahají téměř mechanicky. Svědčí to o procesu automatizace jazykového vyjadřování*“¹. Úkolem sféry druhé – **aktualizace** - je obměňování výrazových prostředků takovým způsobem, aby autor zaujal čtenáře svou originalitou, snahou o nestereotypní vyjádření myšlenky ve sféře společenského a politického dění. Aktualizace je definována jako „*užití jazykových prostředků takovým způsobem, že samo budí pozornost a je přijímáno jako neobvyklé, jako zbavené automatizace, dizautomatizované*“². Výrazové prostředky, které jsou užity

---

¹ Čechová, M. – Současná česká stylistika, Praha 2003 (s. 212)

² Čechová, M. – Současná česká stylistika, Praha 2003 (s. 213)

publicistou, se na jedné straně jeví jako stálé, na straně druhé se autor snaží o změnu, oživení textu. Proto často stálé výrazivo prochází v proměnné a naopak.

2.3.2 Výrazové prostředky specifické pro publicistický styl

Jazyk publicistického stylu je velice pestrý. Při tvorbě textů užívají autoři prostředků nejen spisovných (včetně hovorových a knižních), ale ve vysoké míře i prostředků nespisovných. K výrazovým prostředkům specifickým pro publicistický styl patří:

- obrazná vyjádření,
- módní výrazy,
- frazeologické výrazy,
- inovované frazémy,
- idiomatické jednotky,
- výrazy zobecňující sdělení,
- specifický shodný přívlastek,
- kondenzační prostředky,
- publicismy,
- neologismy,
- přejatá slova,
- parenteze,
- citace (přímá řeč),
- konstrukce s nepůvodními předložkami,
- kontaktné prostředky,
- nepravé věty vedlejší,
- zkratky.

V publicistických textech se velmi často objevují **obrazná vyjádření**. Jedná se o frekventované prostředky vyskytující se ve všech publicistických žánrech. Obrazná vyjádření v publicistických textech nejen text oživují, kladou také důraz na estetičnost, naléhavost a emocionalitu. Svým ozvláštňením výrazu upoutávají pozornost čtenářů (posluchačů).

Mezi nejčastěji užívaná obrazná vyjádření patří metafora, metonymie, personifikace, synekdocha aj. Užíváním obrazného vyjádření autor textu odhaluje také svůj vlastní vztah (kladný, nebo záporný) k obsahu sdělení. Nejedná se tedy pouze o konstatování s neutrálním vztahem autora k textu. Používání obrazných vyjádření je velmi vhodné i k docílení větší působivosti textu na čtenáře. V publicistických textech je možné setkat s výrazy typu: *srdce města pulzuje, naděje žije, výprask visel ve vzduchu a snesl se na trávník 7 minut před koncem, zápasy čekají na podzim, gól nevytáhl ruční brzdu jeho sebedůvěry* atd. Největší množství obrazných vyjádření nalézáme v textech se sportovní, politickou a ekonomickou tematikou. Užívání obrazných vyjádření je v publicistice nezbytné, ovšem častým opakováním se výrazy automatizují a přestávají mít svůj původní charakter. Nejsou již prostředky novými, které mají za cíl upoutat pozornost čtenáře. Stávají se z nich novinářská kliše – **publicismy**. V porovnání s uměleckými texty je nutné podotknout, že metaforu nacházející se v publicistických textech nebývá složité dešifrovat a čtenáři jejímu významu bez problémů rozumějí.

Ve slovní zásobě žurnalistiky nalézáme také **módní výrazy**. Jde o jednoslovná nebo víceslovná pojmenování užívaná nejčastěji v ekonomice, politice, kultuře, v obchodní a finanční sféře aj. Ve výše zmíněných oblastech jsou módní výrazy součástí terminologie a jejich užívání se přenáší do sféry publicistické. Jsou to výrazy typu: *daňový poplatník, internetový pirát, patová situace* aj. V publicistických textech se setkáváme také s pojmenováními nových jevů a reálií, např. *nemoc šílených krav* nebo slangový výraz *surfař*, jenž označuje člověka neustále sledujícího internet. V některých případech se jedná o ustálená slovní spojení užívaná s velkou frekvencí. Slovní zásoba autorů publicistických textů je jazykově závislá na době, v níž novinářské texty vznikají.

V žurnalistice se často setkáváme také s **frazeologismy**. Jde o ustálená slovní spojení frazeologické povahy, která mají v textu podobnou funkci jako obrazná pojmenování. K frazeologismům řadíme také přísloví, rčení a pořekadla. V publicistických textech se setkáváme se zástupci této výrazové skupiny např. u slovních spojení: *táhnout za jeden provaz, mít svatou trpělivost, nechat si otevřená zadní vrátka* aj. V námi zkoumaných jazykových zdrojích jsme našli příklady frazeologismů vyskytujících se ve sportovním zpravodajství: *zahozená šance, nasadit laťku příliš vysoko, ladit formu* aj. Frazeologismy vyskytující se v textech mají podobnou funkci jako obrazná vyjádření, a to oživení textu, důraz je kladen na estetizaci sdělení. Mají za úkol zaujmout čtenáře svou originalitou. Z tohoto důvodu je možné se ve velmi častých případech setkávat s frazeologismy užitými již v titulcích článků.

Nedílnou součástí publicistických textů jsou **inovace**. Původně ustálená spojení se obměňují v nových souvislostech. Inovace patří mezi prostředky typicky aktualizační. Aktualizují se také přísloví, rčení a pořekadla – *dvakrát měř a jednou střel* (místo původního řež), *trpělivost úspěch přináší* (místo původního růže). Publicistika ve velké míře užívá také nedokončených frazémů. I tímto způsobem je možné velmi dobře zaujmout čtenářovu pozornost. Slovní zásoba českého jazyka je natolik bohatá, že záměrné porušení pozic jednotlivých slov frazému nebo jeho nedokončení se mohou stát velmi osobitým rysem současného publicistického stylu.

Proti obecné snaze publicistiky informovat co nejvýstižněji a uvádět konkrétní fakta stojí v opozici protichůdná tendence – tendence k vyjádření neurčitému, které pouze obecně shrnuje informace. Tyto **výrazy zobecňující sdělení** používá autor ve dvou možných případech. Buď se vědomě snaží o diplomatické jednání, daná fakta účelně zamlčuje, nahrazuje je výrazy obecnými s širokým významem (např. *subjekty, síly, zdroje, veřejnost, odpovědní činitelé* aj.), nebo autor není sám dostatečně informován a své nejasné znalosti o psané události skrývá používáním zobecňujících výrazů. Tyto výrazy jsou typickými automatizovanými jazykovými prostředky, které nabývají charakteru fráze. Vyskytují se v obdobných situacích a v textech působí zcela stereotypním dojmem.

Jako výrazný syntaktický prostředek stylové aktualizace se v projevech publicistického stylu objevuje **specifický shodný přívlastek**. Je užíván za účelem zjednodušení konstrukcí, nahrazuje vedlejší věty. Jde o prostředek kondenzace vyjádření. Žurnalisté mu dávají přednost před opisnými vyjádřeními. Vzhledem k rychlému sledu informací, které má publicistika za úkol zprostředkovat v co nejkratší době, autoři užívají výrazů stručnosti a přímosti. Ve všech komunikačních sférách kromě literatury umělecké se objevují vyjádření typu: *kariérní žebříček, kalamitní plochy, tenisový bronz, kraulová štafeta* atp. Při sledování tvorby nových shodných atributů je zajímavé si povšimnout, že bývá často vynecháno významové jádro, což může způsobit nesrozumitelnost pro neinformované jedince. Jako příklad tohoto typu uvádíme: *pohárová středa* (den, kdy se v Evropě hrají fotbalové zápasy) nebo *olympijská televize* (přímé přenosy z olympijských her). Z výše uvedeného vyplývá, že se specifickým shodným přívlastkem se setkáváme převážně ve sportovních sférách, ovšem není to pravidlem. Jde o prostředek vyjádření, jehož funkce je velmi aktualizační, jenž má za úkol uvádět do komunikační sféry výrazy nové, nevšední, popř. i vtipného charakteru.

Dalším stylově aktivizačním prvkem vyskytujícím se v publicistických textech je **parenteze** (vsuvka). Funkcí parenteze je připomínat adresátovi obecné, veřejné mínění

s použitím výrazů: *jak je známo, jak se lidově říká, jak říká staré české přísloví* aj., ale také konkrétní svědectví: *jak (někdo) řekl, jak (někdo) napsal, jak to (někdo) uvedl, jak to (někdo) připomněl* aj. Hlavním úkolem vsuvky je podporování věrohodnosti informací. Jejím užitím se vnáší do publicistických projevů bezprostřednost sdělení. Dle výběru vsuvky poznáme také kladný nebo záporný postoj autora. Ale také u parenteze, jako u ostatních výrazových prostředků, dochází častým užíváním k automatizaci výrazu, jenž má charakter publicistické fráze, např. *jak sdělila mluvčí policie České republiky, jak to uvádějí zahraniční zpravodajové, jak čteme na stránkách tisku* apod.

V souvislosti s parentezemi se v publicistických textech velmi často setkáváme s přímými citacemi. V textu se **přímá řeč** značí uvozovkami a obvykle jí předchází průvodní uvozovací věty typu: *řekl, pověděl, myslel si, oznámil, poznamenal, sdělil* apod. Ovšem není podmínkou, že se uvozovací věty musí vyskytovat vždy před přímou řečí. V textech nejen publicistického stylu se můžeme setkat s nejprve užitou přímou řečí, jež je dále doplněna výše uvedenými slovesy. Např. „*Náš úspěch je zaručen, chce to jen trochu trpělivosti...*“, *“ dodal.* Užíváním přímé řeči a průvodních uvozovacích vět v jednom textu vzniká tzv. „text z textů“, neboli intertextovost. Jde o jeden z velmi výrazných rysů současného publicistického stylu, přičemž nejčastěji se s intertextovostí setkáváme ve zpravodajském stylu. Setkáváme se zde s projevy státních zástupců, mluvčích, svědků různých událostí, ale také s vlastními aktéry. I v tomto případě se jedná o prvek velmi aktualizační. Autor se snaží zaujmout čtenáře užitím přímé řeči, která má za úkol text oživit a dodat věrohodnost předkládaným informacím.

V publicistických textech nenacházíme pouze jazykové prostředky stylově aktivní nebo naopak plně automatizované, které jsou pro dílčí sféru charakteristické, ale setkáváme se také (zvláště v psané publicistice) s prostředky kondenzačními, jejichž hlavním úkolem je podat co nejvíce informací v co nejkratším možném čase. Proto publicisté velmi často užívají takových prostředků kondenzačního charakteru, které jim ke splnění tohoto úkolu napomáhají. Mezi tyto prostředky patří především **konstrukce s nepůvodními předloškami** typu: *v rámci, v okruhu, u příležitosti.*

Kontaktní prostředky, které signalizují kontakt s adresátem, mají v publicistickém stylu funkci uvědomovací a získávací. Jedná se o užívání imperativu především v 1. osobě plurálu, např. *učiňme vše pro smíření, zabraňme velkým ztrátám...* atp., ale setkáváme se i s imperativem, jenž kontaktuje také druhou osobu plurálu, např. *posuďte sami, zda se jedná o správné řešení problému.* Stejnou funkci plní také výrazové prostředky, které

vyjadřují kontakt nepřímý. Jedná se o věty zvolací, tázací, přací, ale především o otázky řečnického typu.

Velmi častým jevem zvláště v mluvené komunikaci jsou tzv. **nepravé věty vedlejší**. Jedná se o typy vět, jejichž forma je hypotaktická, ale významový vztah obsahů vět je parataktický. V publicistice se nejčastěji setkáváme s nepravými vedlejšími větami spojkovými, které jsou uvozeny hypotaktickými spojkami, ale jedná se o spojení několika výpovědí, jako je tomu např. u souvětí: *Dostal se rychle do útoku, aby nakonec kotouč ztratil*. Toto souvětí je dobrým příkladem, na kterém si můžeme ukázat užitou formu hypotaxe, ale významovým vztahem mezi oběma větami je odporovací spojka „aby“. Mezi nejčastěji užívanými spojkami nepravých vedlejších vět patří již zmíněné „aby“, „že“ a u vztažných vět je nejčastějším spojovacím výrazem vztažné zájmeno „který“.

Rozšířeným jevem zvláště v oblasti politického a ekonomického zpravodajství je **hromadění genitivních konstrukcí**. Jejich užitím se autoři snaží text nasycit co největším počtem informací na co nejmenším prostoru. Jedná se o prostředek vyjádření výrazně ekonomického charakteru. Dochází k hromadění přenášených informací a výpovědi bývají významově nasyceny velkým množstvím údajů. Jako ukázkou tohoto typu výrazového prostředku citujeme příklad uváděný M. Čechovou: „*V popředí zájmu byly otázky plnění úkolů ve sféře problematiky ochrany životního prostředí.*“¹

Žurnalistika standardně užívá jazykové prostředky z neutrální roviny spisovného jazyka. Ale nacházíme v ní také prostředky z rovin jiných. Výjimkou nejsou **prostředky knižní (dosti)**, **hovorové (koukat se)**, ale také takové výrazy, které jsou již **za hranicemi spisovného jazyka**. Tyto prostředky se stávají stylově velmi aktivními. Zejména ve sféře sportovní publicistiky nacházíme značné množství slangových výrazů. Některé výrazy vyskytující se v publicistických projevech mají silný ráz nespisovnosti, autor si jejich nespisovnost uvědomuje, užívá je záměrně za účelem oživení textu a signalizuje jejich nespisovnost nebo jinou příznakovost uvozovkami, např. „*pod pokličkou*“, „*prokliknout se*“. Převážně ve sportovním zpravodajství se setkáváme s přezdívkami sportovců typu „*Didi*“ (Didier Droghba), „*Růža*“ (Jiří Růžička), „*Réza*“ (Jan Rezek) atd. Uvozovky jsou často užívány také v souvislosti s metaforičností vyjadřování nebo s frazeologickými obraty. V publicistice mluvené, zvláště v bezprostředním rozhlasovém a televizním vysílání, se nezdá setkáváme s užíváním obecné češtiny.

---

¹ Čechová, M. – Současná česká stylistika, Praha 2003 (s. 222)

2.3.3 Žánry publicistického stylu

Publicistický styl je tvořen nejen výběrem jazykových prostředků, jak jsme zmínili v předchozích kapitolách, ale také různými stylovými postupy a útvary. Přestože je v publicistice užíván jako hlavní postup informační, nacházíme v textech také velmi často postup popisný a úvahový.

Vzhledem k užívanému stylovému postupu a výběru jazykových prostředků se styl vnitřně stylově rozrůznil do tří dílčích funkčních stylů, a to do: zpravodajského, analytického a publicistického stylu beletristického. Hlavním kritériem, podle kterého se vyhranily tyto žánrové oblasti, je funkce jednotlivých komunikátů.

Útvary, u kterých převažuje funkce sdělná, zpravovací, řadíme do žánrové oblasti zpravodajské. Úkolem zpravodajských textů je poskytnout čtenáři aktuální informace co možná nejrychlejším a nejobjektivnějším způsobem. I přes jistou omezenost časem se autor snaží o konkrétní a přímé sdělení adresátovi. Zpravodajský text bývá nasycen fakty a je v něm užíváno takových pojmů, které jsou pro adresáta jasné a srozumitelné. Tyto texty odpovídají především na otázky typu: *co se stalo, kde se stalo, kdy se stalo, kdo to udělal, proč to udělal*, ale nenacházíme v nich hlubší analýzu, která se vyskytuje ve vyšší míře např. v textech analytického typu. Pro zpravodajský styl v porovnání se stylem publicistickým v užším smyslu a publicistickým stylem beletristickým je příznačná „*převažující nociónalita výrazových prostředků a více než jazykový materiál upoutává novost, neotřelost, překvapivost témat.*“¹ Formulace ve zpravodajském stylu bývají také stručnější než ve stylu analytickém a autoři užívají neosobní formu podávání informací. Sdělují čtenářům fakta bez vlastního názoru a přístupu k uváděné nové informaci. Jazykový materiál je užíván pouze z neutrální vrstvy spisovného jazyka. Pouze ve výjimečných případech se ve zprávě setkáme s aktualizacími prvky. Ve zpravodajských textech se vyskytují téměř výhradně prostředky automatizované. S automatizací vyjádření souvisí také užití modelovosti, která autorům zpravodajského stylu usnadňuje tvorbu textů se stále opakujícími se situacemi a událostmi. V oblasti lexikální se velmi často vyskytují slova přejatá, převážně z angličtiny, např. *holding, image, break*, ale také z jiných jazyků, např. francouzské *faux pas* pro poukázání na trapnou situaci. V mluveném zpravodajství se objevují spíše hovorové prvky českého jazyka, v textech psaných se setkáváme spíše s prvky knižními, téměř až archaickými, jako

---

¹ Čechová, M. – Současná česká stylistika, Praha 2003 (s. 224)

je tomu u užívání infinitivů zakončených na *-ti*, *-ci*. V syntaxi zpravodajského stylu je častá přítomnost polovětných konstrukcí, převážně přívlastkového typu, což dokazuje také četnost těchto konstrukcí v analýze této bakalářské práce.

V opozici ke zpravodajským útvarům stojí texty publicistického stylu v užším smyslu (stylu analytického), jejichž hlavní funkcí je také zprostředkovávat informace, ale tyto informace bývají komentované a analyzované. V porovnání se zprávou plní texty stylu analytického funkci persvazivní neboli přesvědčovací, ale také získávací a ovlivňovací. Autor zde komentuje aktuální informace a předkládá čtenáři svůj názor. Užívá aktualizační prvky s cílem oživit komunikát nezvyklou formou a zaujmout čtenáře. V případě textů analytického stylu se setkáváme s mírnou manipulací s adresáty, jimiž autor předkládá své názory a ovlivňuje tak postoj čtenářů k přijímaným informacím.

Publicistický styl beletristický nejvíce ovlivňuje subjektivita a beletrizace vyjadřování. Autor užívá obrazných vyjádření (metafor, metonymií, synekdoch, personifikací aj.) pro ozvláštňení textu. Setkáváme se často s emocionalitou nebo humorem působícím na adresáty. Jedná se o styl, ve kterém autor osobitě užívá nejen funkci informativní a persvazivní, ale také funkci estetickou.

2.3.3.1 Základní zpravodajské útvary

Zpravodajství je považováno za hlavní část publicistiky. Jeho úkolem je podávat věcné informace o aktuálních událostech ve sféře ekonomické, politické, kulturní a společenské. Hlavním charakterem komunikátů je přesnost a srozumitelnost. Jde tedy o přesné a srozumitelné informace předávané širokému publiku, ať už formou psanou nebo formou mluvenou. Důraz je kladen také na rychlost zpracování a předání nové informace a objektivnost tohoto sdělení.

Za základní zpravodajský útvar je považována **zpráva**. Cílem tohoto útvaru je co nejrychleji a nejaktuálněji přinést nové informace. Podle způsobu, jakým se uskutečňuje přenos informací, dělíme zprávu do tří typů, a to: novinovou, rozhlasovou a televizní. Je nezbytné zmínit se též i o zprávách internetových, které se rozvojem doby stávají nedílnou součástí denního příjmu aktuálních informací. Pro analýzu naší bakalářské práce se dále budeme zabývat pouze komunikáty vyskytujícími se ve zprávě novinového charakteru. Vzhledem k různosti témat a zpracování písemné či mluvené zprávy je vždy kladen důraz na jistou posloupnost. V první části publicistické zprávy se setkáváme s novými fakty,

kteře nás pouze informují o aktuálních událostech, nechybějí zde údaje o místu, času a dalších průvodních okolnostech, se kterými událost úzce souvisí. V části druhé se setkáváme s detailním rozpracováním této události, důraz je kladen na přesnost, výstižnost a pravdivost sdělení. Z tohoto důvodu považujeme první část zprávy za nejvíce závažnou, protože nám přináší základní fakta popisované události. Jde o charakteristickou dynamičnost textu vyskytující se v začátcích psaného zpravodajského projevu, která s další návazností na popisovanou událost soustavně klesá. Základní rozdíl mezi psanými a mluvenými zpravodajskými texty shledáváme v tom, že u mluvených projevů se obvykle začíná východiskem, po kterém následuje jádro informace, poté se zpráva specifikuje a v závěru se doplňují informace. Nezbytným rysem publicistických zpráv je odkaz na pramen, ze kterého byla informace přejata.

Dalším zpravodajským útvarem, jenž je součástí publicistického stylu, je **rozšířená zpráva**. Jedná se o útvar, který se svým charakterem více přibližuje publicistickému referátu nebo komentáři. V porovnání se zprávou je tvořen rozsáhlejším textem, vyskytují se v něm průvodní informace doplněné popisem situace aktuální události. V rozšířené zprávě se setkáváme se slohovým postupem informačním, jako je tomu u zprávy, ale také se slohovým postupem popisným, jenž se svým charakterem přibližuje k žánrům analytickým.

Podobnými charakteristickými rysy jako zpráva se vyznačuje **oznámení**, ale základním rozdílem je fakt, že oznámení nás seznamuje s událostí, jež teprve nastane. Vyskytují se v něm nezbytné informace o události – datum, místo a čas konání, název akce, která má proběhnout.

K dalším zpravodajským útvarům řadíme **komuniké**, které je obdobou oznámení, ale bývá většího rozsahu a používá více jazykových prostředků z odborného stylu, eventuálně administrativního stylu.

Dále pak **publicistický referát**, jenž přibližuje skutečnosti, o kterých informuje. Primárně užívá informačního slohového postupu, který je charakteristickým pro publicistický styl, zvláště pak pro oblast zpravodajskou, ale nevyhýbá se také slohovému postupu popisnému a výkladovému. Charakteristickým rysem pro publicistický referát je také to, že doplňuje zpravovací funkci v některých částech funkcí přesvědčovací, která může nabývat různě silné intenzity.

Na rozmezí mezi útvary zpravodajskými a publicistickými stojí **reportáž** a **beletrizovaná reportáž**, obě nesou funkci informativní, ale styl reportáže obvykle přesahuje i do jiných stylů a plní další funkce. Reportáž popisuje jasná fakta a autor

obvykle bývá přímým a bezprostředním svědkem popisované události, tudíž vyjadřuje v reportáži i svůj vlastní postoj k události a názor na ni.

2.3.3.2 Základní publicistické útvary

Publicistické texty stejně jako texty zpravodajské poskytují předávání aktuálních informací čtenářům (posluchačům), ale tyto texty jsou navíc komentované a autor přikládá do textu své vlastní hodnocení popisované události. Publicistické texty plní také především funkci informativní, jako je tomu u zpráv, ale dále zastupují také funkci přesvědčovací (persvazivní), získávací, ovlivňovací a formativní. Hlavním rozdílem mezi publicistickými texty a texty zpravodajskými může být také fakt, že zpráva má za úkol přinášet úplně nové aktuální informace, o kterých ještě dříve nebylo psáno, poskytuje informace co nejrychlejším způsobem, aby byla zachována aktuálnost a pravdivost sdělení. Publicistické texty naopak mohou obsahovat informace již známé, o kterých autor diskutuje, se kterými polemizuje, analyzuje popisované události, předkládá čtenářovi svůj vlastní názor, přesvědčuje čtenáře a předkládá informace komentovaným a argumentovaným způsobem. Publicisté v textech také zmiňují veškeré souvislosti, které se k událostem vztahují. Proto také označujeme publicistický styl jako styl analytický. V porovnání se zpravodajskými útvary se v útvarech publicistických ve větší míře setkáváme s cílevědomým porušením modelovosti. V textech se často objevují prostředky nové za účelem oživení komunikátu nestandardní formou. V publicistických útvarech se nezdá setkáváme právě s obraznými vyjádřeními, vyskytují se zde metafory, metonymie a další stylově aktivní výrazové prostředky. Tyto prostředky, které poutají pozornost čtenáře, napomáhají k naplnění funkce persvazivní a získávací. V publicistickém stylu se ve vysoké míře setkáváme také s užitím frazémů, jedná se o takové jazykové prostředky, které napomáhají textu k výrazné aktualizaci. V textech publicistického charakteru je zřejmá subjektivizace vyjádření, autor se vyhýbá objektivnímu postoji k tvorbě textu užíváním formulací typu: *domnívám se, že..., myslím, že by bylo vhodnější řešení..., sám sebe se ptám, zda... aj.*

Mezi publicistické útvary řadíme úvodník, komentář, glosu, novinářský posudek, novinářskou recenzi, interview, projev, proslov, diskusi, debatu, polemiku a další.

Úvodník a **komentář** doplňují a analyzují fakta o události, o níž se informuje. Úvodníkem se dříve zpracovávaly společensky důležité události. V dnešní době ho publicisté používají v publicistických textech v minimální míře. Komentář jako typický

útvary analytické publicistiky se vyskytuje jak v podobě psané, tak v podobě mluvené. Dle názvu je zřejmé, že autoři kromě sdělování nových informací a faktů také zveřejňují svůj názor a komentují osobní postoj k zveřejňované aktualitě.

Glosou je chápána stručná poznámka ironického charakteru, která komentuje sdělovanou informaci o události. Může mít formu kritiky, ale může být čtenářům podávána také beletristickým způsobem.

Dalšími publicistickými útvary vyskytujícími se v publicistice jsou **posudek**, **recenze** a **kritika**. Jde především o útvary odborné komunikace, které mají rysy publicistického stylu.

Jako představitele konfrontace různých názorů a pohledů jmenujme **debatu** a **polemiku**. Vyskytují se v nich někdy ostře vyhrocené argumenty a zdůrazňovaná pro a proti k dané situaci. Jsou zastoupeny převážně v mluvené publicistice, snaží se přesvědčit posluchače svým názorem. Vždy se zde setkáváme se dvěma protichůdnými názory, které spolu polemizují, diskutují, ale obvykle se neshledáme s vyřešením problému, o kterém se diskutuje. Je nám pouze předkládáno několik názorů a argumentů, na základě kterých si adresát vytyčí svůj vlastní závěr sám.

Publicistickým útvarem, který taktéž plní funkci sdělnou a získávací, je **interview**. Jde o dialogickou komunikaci, v níž je představena osoba a zveřejněny její názory, nebo dochází ke zveřejnění informací právě prostřednictvím otázek a následných odpovědí na ně.

Reklama je publicistický útvar s nejvyšším naplněním funkce ovlivňovací a přesvědčovací. Tento slohový útvar je jazykově velmi stručný, ale autor se vždy snaží o nápaditost, originalitu, výjimečnost a vtipný charakter. Ve vizuální formě bývá útvar reklamy podpořen výraznou grafikou textu, která má za úkol upoutat pozornost adresáta.

2.3.3.3 Základní beletristicky zaměřené publicistické útvary

Beletristicky zaměřené publicistické útvary jsou ze všech tří typů nejvíce ovlivněny subjektivitou vyjádření. Autoři se snaží o aktualizaci, o ozvláštňování textu obrazným pojmenováním. Hojně užívají metafor, metonymií, synekdoch, personifikací aj. Důraz je kladen také na emocionalitu a humor. V textech se často vyskytují také autorské neologismy, tedy úplně nové výrazy pro pojmenování dané situace, události, věci nebo člověka, které si autor sám vymyslí, ale kterým adresát v kontextu velmi dobře porozumí.

Jedná se o osobitý projev, který kromě funkce informativní a ovlivňovací plní také funkci estetickou. Při tvorbě beletristického útvaru autoři užívají nejvíce slohového postupu vyprávěcího nebo popisného, ale také je uplatňován postup informační. Vzhledem ke krátkosti beletristických článků nebývá dostatečně propracované horizontální členění textů.

Přestože se útvary jako novinářský fejeton, sloupek, črta, medailonek a beletrizovaná reportáž více blíží ke stylu umělecké literatury, vzhledem k jejich funkci je řadíme mezi útvary publicistické.

Fejeton je útvar, jenž má za úkol informovat zajímavým a vtipným způsobem, někdy může být doprovázen lehkou formou ironie nebo humoru. Autor fejetonu se zamýšlí nad skutečností novým, ojedinělým způsobem a do textu zahrnuje své vlastní stanovisko. Při jeho tvorbě se prolíná slohový postup vyprávěcí a úvahový. Můžeme se zde setkat s prvky kritiky, expresivity a provokace. Dříve se fejetonky vyskytovaly v denním tisku pravidelně, ale dnes se s nimi v tak vysoké míře již nesetkáváme. Mezi nejznámější české fejetonisty patřili autoři jako Karel Čapek, Karel Poláček nebo hudební skladatel Leoš Janáček.

Krátký a stručný útvar psané publicistiky, jenž také z formálního hlediska představuje v tisku jeden novinový sloupec, je nazýváme **sloupkem**. Hlavním cílem tohoto útvaru není přinášet nové informace a řešit aktuální problémy, ale bývá obvykle reakcí na konkrétní situaci. Sloupek může nabývat různého charakteru, může být humorný, vtipný, ale může také kritizovat. Autoři často užívají hovorového jazyka, a to je také důvod, proč může být sloupek někdy přirovnáván ke glose.

K dalším beletristicky zaměřeným publicistickým útvarům je řazena **beletristická reportáž**, která v sobě nese prvky uměleckého stylu. Primárně plní funkci informativní, ovšem není to jediná její funkce. Popisuje a zobrazuje skutečnost na základě jejích faktů, které jsou získány většinou přímou účastí nebo pozorováním. Cílem reportáže bývá vyvolat názornou představu prostředí, situace. Usiluje o zájem adresáta, proto také užívá obrazných a aktualizovaných jazykových prostředků.

Krátký text o význačné osobnosti označujeme jako **medailon** (medailonek). Tento komunikát seznamuje adresáty s biografií význačné osobnosti, jejími charakteristickými vlastnostmi, zmiňuje se o jejím hlavním životním díle nebo o počinech, kterými přispívá společnosti. Medailonu bývá užíváno při představování dosud neznámého zajímavého člověka, dále pak při ocenění osobnosti, např. při oslavě životního jubilea nebo jiné

významné společenské události. Medailon, jenž se ohlíží za významnou osobností po její smrti, je označován jako nekrolog.

Je nutno podotknout, že ne všechny komunikáty patří pouze do jediné stylové oblasti. V některých případech se vyskytují na pomezí dvou nebo více stylových oblastí. Jako příklad uveďme fejeton. Tento publicistický útvar může být klasický, novinářský fejeton, jenž se velmi odlišuje od fejetonu uměleckého, který nabývá odlišného charakteru a plní odlišné cíle. Je nezbytné také zdůraznit, že beletristicky zaměřené útvary stylu publicistického plynule přecházejí do literární tvorby umělecké, stojí tedy na rozhraní mezi stylem publicistickým a uměleckým.

2.4 Kondenzace textu

Syntaktická kondenzace textu představuje zhuštění jazykového projevu. Užívá se především v takových útvarech funkčních stylů, jejichž hlavním cílem je podat maximum informací na minimálním prostoru. Nejčastěji se vyskytuje v útvarech funkčního stylu odborného. Z něj se však přenáší do některých útvarů publicistického stylu.

Dle Příruční mluvnice češtiny je syntaktická kondenzace definována jako „*konkurence mezi syntaktickým schématem zhuštěným, kondenzovaným a slovesným, nekondenzovaným*.“¹ Jde tedy o dva typy větných struktur, které mají stejný význam, ale jsou tvořeny odlišnými jazykovými prostředky. Jedním z těchto dvou typů jsou struktury větné, které obsahují vedlejší věty, a tudíž i určitý slovesný tvar. Jde o nekondenzované syntaktické schéma. Druhým typem jsou struktury, které neobsahují verbum finitum, jde o struktury nevětné, kondenzované. Z určitého slovesného tvaru byl vytvořen formálně jiný sémantický predikát, jako je např. infinitiv nebo deverbativní adjektivum.

Kondenzátem je nazýván „*výsledek transformace věty vedlejší ve větný člen*“². Přestože se zhuštění textu může jevit jako velmi vhodný jev, je zřejmé, že má na obsah syntaktického schématu jistý vliv, který způsobuje útlum dějové dynamičnosti, kterou obsahovala původní výpověď. Stejným způsobem je možné z kondenzátu utvořit větu vedlejší, např. *touha po změně* se přetransformuje ve větu vedlejší *touha po tom, aby se něco změnilo*. Transformaci věty takového charakteru nazýváme **dekondenzátem**³. „*Větněčlenské schéma, podle kterého kondenzace probíhá*“, je označováno jako

¹ Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 752

² Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 752

³ Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 753

kondenzátor¹. Hlavním cílem kondenzace je tedy především umístit co největší množství informací do jedné věty, která se zhuštěnými informacemi operuje lépe než souvětí. Jde o jakési zvyšování úspornosti vyjadřování. Kondenzátory mají nepochybně vliv také na koherenci textu, tedy na obsahovou souvislost mezi dvěma nebo více výpověďmi.

Autoři, kteří kondenzují text, se snaží o zachování přibližně stejného rozsahu textu s co možná nejvíce shodným komunikačním cílem s původní větnou strukturou. Jejich cílem je zachování nejdůležitějšího obsahu sdělení, přestože v kondenzovaném textu dochází k vypouštění nadbytečných informací. To může mít vliv na změnu významu komunikátu.

Kondenzace je tedy proces přetransformování souvětí ve větnou strukturu. Vedlejší věta je přetvořena ve větný člen. Tímto procesem se informace z původního souvětí zhušťují do jedné věty. V případě, kdy transformace probíhá obráceným způsobem, tedy z jedné věty se vytvoří souvětí, jež zahrnuje vedlejší větu utvořenou z větného členu, mluvíme o dekonenzaci větné struktury. Tento proces zvyšuje explicitnost vyjádření, autor textu užívá takové komunikační prvky, které přesahují komunikační potřebu. Často se takové prvky dostávají i mimo rámec zájmu recipienta.

Syntaktická kondenzace má nepochybně vliv také na zvýšení soudržnosti (koherence) textu. Kondenzované větné členy bývají umístěny ve větných schématech těsněji než vedlejší věty ve schématech souvětí. Ale primární cíl zůstává stejný: zhušťování vztahů mezi informačními hodnotami.

2.4.1 Klasifikace kondenzačních struktur

Docílit větného schématu pomocí kondenzace je možné několika způsoby. Podle slovnědruhové povahy kondenzátorů rozeznáváme kondenzační konkurenty různého druhu, a to: přechodníkové, participiální a infinitivní, substantivní a adjektivní a také adverbiální. Ve všech výše uvedených případech je ukryta predikace, pomocí které je možné rozvést kondenzáty do schématu vedlejší věty. Schopnost predikace se u všech kondenzátorů liší, nejsilnější je u konstrukcí s neurčitými slovesnými tvary, u dějových substantiv a adjektiv je slabší a nejslabší schopnost predikace se nachází u dějových adverbíí.

---

¹ Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 752

V odborných a uměleckých textech se setkáváme se syntaktickou kondenzací nejčastěji, a to ve formě polovětných konstrukcí. Jedná se o konstrukce, v nichž je absence verba finita, neobsahují tedy určitý slovesný tvar. Tyto konstrukce jsou tvořeny převážně deverbativními adjektivy, viz kap. *Deverbativní adjektiva*. Explicitně vyjádřený vztah ve vedlejší větě je přetransformován do rozvíjejícího větného členu. Tento větný člen obsahuje predikaci také, ale skrytým způsobem, jde o tzv. sekundární predikaci. Polovětné útvary jsou podobné vedlejším větám, nesou shodný počet a závažnost informací jako věty vedlejší. Tyto rozvíjející větné členy je možné doplnit dalšími informacemi, protože mohou být rozvíjeny dalšími větnými členy.

Konkurence s konstrukcí přechodníkovou se často vyskytuje v kondenzovaných větách. V těchto typech vět bývá přechodník ve funkci doplňku. „*Konstrukce umožňuje konkurenci jak s kondenzátory substantivními, tak s kondenzátory adjektivními.*“¹ V současných textech se přechodníky vyskytují jen ojediněle, a to především v textech uměleckých, případně administrativních. Jak je zmíněno výše, přechodníky jsou užívány převážně v psané podobě, v textech předem připravených, a to za účelem ozvláštnění, oživení textu. Hlavní funkcí přechodníků je vyjádření vztahu mezi dějem hlavní věty, kde je přítomno verbum finitum, a dějem, jenž je vyjadřován přechodníkem. Vztah těchto dvou dějů je založen na časovém charakteru. Postupem času začaly nabývat knižního (možná až archaického) příznaku, přičemž přechodníku minulému náleží silnější ráz knižnosti v porovnání s přechodníkem přítomným.

Knižní charakter mají také **polovětné konstrukce participiální**, vzhledem k nominálnímu charakteru. V dnešním užívání spisovného jazyka českého už tyto konstrukce ustupují a ve větší míře se vyskytují ve formě adjektivizované.

Velmi častým jevem vyskytujícím se ve formě polovětné konstrukce jsou **konstrukce infinitivního typu**. Jedná se o konstrukce se stylově neutrální příznakovostí, na rozdíl od předchozích dvou výše zmíněných typů. Jsou užívány po výrazech, které vyjadřují možnost/ nemožnost, povinnost, snahu, tedy po tzv. modálních výrazech. Infinitiv může ve větě zastupovat různé větné členy. Nejčastěji zastává pozici subjektu, atributu nebo účelového. adverbiala. V syntaktické kondenzaci se polovětné infinitivní konstrukce uplatňují především jako konkurenty substantiv (*možnost ubytovat se*). Řídícím výrazem může být ale také adjektivum nebo sloveso (*spolupracovat s ním bylo nemožné*). Porovnáme-li kondenzátor substantivní (*spolupráce s ním byla nemožná*) s kondenzátorem

---

¹ Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 754

infinitivním (*spolupracovat s ním bylo nemožné*), zjistíme, že je výhodnější užívat kondenzátor infinitivní, jelikož kondenzátor substantivní jistým způsobem zatěžuje stavbu věty a působí na adresáta knižním dojmem. S kondenzátory substantivními se setkáváme především v komunikátech odborných a právně-administrativních. K dekonenzaci infinitivních konstrukcí nejlépe poslouží užití vedlejší věty obsahové. Této dekonenzace můžeme docílit „*obsahem reálným*“¹ – tedy užitím spojky *že*, nebo „*obsahem hypotetickým*“², při kterém použijeme spojku *aby*. Užitím obou spojek docílíme správné dekonenzace, aniž by se značným způsobem změnil význam vedlejší věty, pro znázornění uvádíme příkladnou větu z Příruční mluvnice češtiny: *Je důležité získat čas*.³ Dekonenzací obsahem reálným docílíme souvětí: *Je důležité, že získáme čas*. Dekonenzací obsahem hypotetickým docílíme souvětí: *Je důležité, abychom získali čas*.

Při užití některých případů polovětných infinitivních konstrukcí se setkáváme s hovorovým zabarvením, jde o typy infinitivních kondenzátorů s podmínkovým významem, např. *Udělat ještě krok, spadl do jámy*.

Užití infinitivních konstrukcí považujeme za nejvýhodnější, protože jde o typ polovětných konstrukcí stylově neutrální a je možné ho užívat ve všech typech komunikátů bez rozdílu komunikační funkce.

Často se v textech vyskytují **přívlastkové konstrukce adjektivní**. Zhušťují vyjádření přívlastkových vztahů, které by v souvětí plnily funkci vět vztažných. Vzhledem k zaměření této bakalářské práce na polovětné přívlastkové konstrukce bude tomuto tématu věnována zvláštní kapitola.

2.4.1.1 Typy adjektivních kondenzátorů

Adjektivní kondenzátory mají významnou úlohu při kondenzaci textů. Jejich hlavní funkcí je zhušťovat vyjádření přívlastkových vztahů takovým způsobem, jenž konkuruje užití vztažných vedlejších vět. Dle Příruční mluvnice češtiny se rozlišují kondenzační adjektiva do několika kondenzačních typů. Často v textech nacházíme přívlastky se skrytou predikací pomocí adjektivizovaných přechodníků zakončených na *-cí*, které jsou

---

¹ Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 756

² Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 756

³ Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 757

tvořeny od nedokonavých sloves. V těchto kondezačních adjektivech je „*zhuštěn děj probíhající současně s dějem predikátového slovesa v řídicí části věty*“¹.

Silný ráz knižnosti nesou adjektiva, která vznikla adjektivizací přechodníku minulého dokonavých sloves. Jsou zakončená na *-(v)ší*. Tato kondenzační adjektiva „*slouží ke kondenzaci vlastnosti, která vyplývá z ukončení děje vztažné věty před dějem predikátového slovesa ve větě řídicí*“.²

Adjektivním kondenzátorům zakončeným na *-(v)ší* konkurují u bezpředmětových sloves dějová adjektiva zakončená na *-lý*, která vnímáme jako stylově neutrální. V porovnání s adjektivními kondenzátory zakončenými na *-(v)ší*, které se vyskytují jen ve funkci přívlastku, zastupují konstrukce zakončené na *-lý* kromě funkce přívlastku také doplňkovou funkci.

Nejfrekventovanější typ adjektivní kondenzace zastupují adjektivní kondezátory, které jsou odvozeny od přičestí trpného. Jejich tvary jsou zakončeny na *-ný* a *-tý*. Tato adjektiva „*označují vlastnosti vyplývající z trpně pojatého děje, a to jak ukončeného, tak i po jistou dobu trvajících nebo opakovaného*“.³ Řadí se k výrazovým prostředkům stylově neutrálním.

2.5 Polovětné přívlastkové konstrukce

Velice častým jevem objevujícím se v textech především publicistického charakteru, tedy v textech, jejichž cílem je přinášet aktuální informace, jsou polovětné přívlastkové konstrukce. S užíváním těchto konstrukcí se setkáváme ale také v textech odborných, administrativních i uměleckých. Tyto konstrukce plní funkci syntaktické kondenzace textu. Rozvíjejí substantiva a objevují se v různých syntaktických pozicích. Mohou se vyskytovat v pozici před svým řídicím substantivem, v tomto případě jde o přívlastkové konstrukce antepované, mohou se vyskytovat také za svým řídicím substantivem, v tomto případě se jedná o přívlastkové konstrukce postponované. Tyto konstrukce mohou mít také odlišnou formu rozvitosti, některé konstrukce zastupuje jen jedno slovo, některé mohou být polorozvitě (v této bakalářské práci označujeme jako polovětné přívlastkové konstrukce polorozvitě takové typy konstrukcí, které jsou zastoupeny dvěma až třemi slovy) a některé

---

¹ Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 758

² Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 758

³ Kol. autorů - Příruční mluvnice češtiny, 1995, s. 759

konstrukce mohou být plně rozvité, z výše uvedeného vyplývá, že takové konstrukce zastupují tři a více slov.

Jak bylo již zmíněno výše v kapitole *Klasifikace kondenzačních struktur*, tyto konstrukce zhušťují vyjádření přívlastkových vztahů, které by v souvětí plnily funkci vět vztažných. Užíváním přívlastkových konstrukcí se ve větě zvyšuje sémantická nasycenost. Vytváří se prostor pro vyjádření co nejvyššího počtu informací na co nejmenším prostoru. Polovětné přívlastkové konstrukce tak tvoří konkurenty vedlejším větám vztažným, pro jejichž vytvoření se nejčastěji užívá vztažného zájmena *jaký, který*, ale vytvářejí se též pomocí spojky *že* a v některých případech také pomocí adverbii *kdy* a *kde*. Autoři se vyhýbají užívání vedlejších vět přívlastkových z důvodu tzv. redundance neboli nadbytečnosti jazykového vyjádření. Jejich cílem není vytvořit text co možná nejdelšího rozsahu, ale, jak bylo zmíněno výše, předat adresátovi aktuální informace co možná nejrychlejším a nejkratším způsobem. Pro naplnění tohoto cíle je užívání polovětných přívlastkových konstrukcí tím nejsnazším a nejúčinnějším způsobem.

2.6 Deverbativní adjektiva jako kondenzační prostředek

V této bakalářské práci se budeme zabývat polovětnými konstrukcemi, které jsou v publicistických textech velmi frekventovaným jevem. Jde o nominalizaci vedlejších vět, zaměříme se na přívlastkové konstrukce a konstrukce tvořené infinitivním tvarem v platnosti přívlastku. Pozornost bude zaměřena především na adjektiva tvořená ze sloves, tzv. deverbativní adjektiva, která bychom rozdělili dle *Příruční mluvnice češtiny* na tzv. **adjektiva procesuální**, která vyjadřují aktuální vykonávání děje, jejich tvorba je absolutně pravidelná, tedy paradigmatická. Vznikají adjektivizací ženského tvaru přechodníku přítomného nedokonavých sloves pomocí koncovky **-í**, jako příklad můžeme uvést tvary: *nesoucí, pekoucí, prosící, kryjící, tisknoucí, trpící, sázející, volající, mazající, beroucí, kupující*...aj. Pro ukázkou uveďme několik příkladů: *Žena, nesouc tašku, měla ruce bolavé. – Žena nesoucí tašku měla ruce bolavé. A dále: Přišla ke mně dívka, prosíc o několik drobných. – Přišla ke mně dívka prosící o několik drobných.* Je nezbytné si také povšimnout postavení adjektivního tvaru ve větě, zda se jedná o přívlastek anteponovaný (umístěný před svým řídicím substantivem), nebo přívlastek postponovaný (umístěný za svým řídicím substantivem), druhý případ – tedy přívlastek v postpozici – můžeme

nalézt u našich dvou výše uvedených příkladů. Přívlastek v antepozici se vyskytuje například ve větě: *Volající* žena neslyšela auto, které projíždělo kolem. Tuto větu by bylo možné přetransformovat tak, abychom si na ní ukázali oba typy přívlastků, a to: *Volající* žena neslyšela auto *projíždějící* kolem. Deverbativní adjektivum *volající* předchází svému řídicímu substantivu *žena*, naopak adjektivum *projíždějící* je umístěno až za svým řídicím substantivem *auto*.

Dalším typem jsou **adjektiva rezultativní pasivní**, jedná se o taková adjektiva, která vyjadřují vlastnost plynoucí ze zasažení dějem. Pojmenovávají vlastnosti, které vznikly jako výsledek proběhlého a ukončeného pasivního děje, přičemž sémantický důraz je kladen na výsledný stav. Tato adjektiva se odvozují principiálně od dokonavých sloves (např. *zmatený, zabydlený*), ale i od sloves nedokonavých (*pečený, pruhovaný*). Vznikají adjektivizací přičestí trpných převážně objektových sloves obou vidů pomocí koncovky **-ý** (**-á, -é**), např. *nesený, pečený, třený, krytý, tištěný, začatý, trpěný, sázený, prošený, volaný, mazaný, braný, kupovaný*...aj.

Přičestí trpné se v češtině tvoří od sloves předmětových (objektových). Vyskytuje se ve dvou podobách. Tvoří se od kmene minulého pomocí morfů *-(e)n, -(e)na, -(e)no, -(e)ni, -(e)ny, -(e)na*. Koncovky se shodují s jmenným rodem a číslem podmětu. Druhá podoba tvoření přičestí trpného je pomocí morfů *-t, -ta, -to, -ti, -ty, -ta*. Tvoří se od sloves typu *minout, krýt, začít*.

Adjektiva rezultativní aktivní vyjadřují adjektivní formou okolnost, že děj byl činitelem vykonán. Tvoří se tím, že se adjektivizují ženské tvary přechodníků minulých sloves dokonavých pomocí koncovky **-í**: *přinesší, odkryvší, přitisknuvší, začavší, strpěvší, zasázevší, poprosivší, přivolavší, pomazavší, odebravší, naslibovavší*... Tato adjektiva jsou povahy knižní. To, že se jich užívá jen velmi zřídka, dokazuje fakt, že se v excerpovaném materiálu tento jev nevyskytl ani jedenkrát.

Od obsahových sloves se odvozují rezultativa sufixem **-ilý**. Tvoří se připojením tohoto sufixu k infinitivnímu kmeni: *zčervenalý, zchátralý, ochablý, rozpláclý, povadlý, oněmělý, vyprahlý, pokročilý, shnilý, vzniklý, zestárlý, uhaslý, prošlý, odkvetlý, zesnulý, obživlý, zbylý, zalezlý*...aj.

V ojedinělých případech je možné také najít adjektiva tvořená sufixem **-ilý**, který je méně produktivní. Připojuje se ke slovesům s prefixem **z-**, jedná se především o adjektiva pojmenovávající nepříznivě hodnocené vlastnosti jako jsou např. *zvlčilý, zhovadilý, zpozdilý, zlenošilý*...aj.

V naší analýze se zaměřujeme zejména na deverbativní adjektivum, ale i na přívlastek vyjádřený infinitivem. Deverbativní adjektiva členíme do čtyř skupin, a to:

1. *dělající* utvořený od ženského tvaru přechodníku přítomného nedokonavých sloves (viz výše),
2. *udělaný (krytý)* utvořený od příčestí trpného předmětových sloves (viz výše),
3. *udělavší* utvořený od ženských tvarů přechodníků minulých sloves dokonavých,
4. *vzešlý* utvořený od objektových sloves sufixem -lý,
5. *infinitiv jako přívlastek*.

Dále si všímáme postavení přívlastku nebo přívlastkové konstrukce. Dle umístění dělíme přívlastky na anteponované a postponované, poznáme je podle toho, vyskytují-li se před nebo po svém řídicím substantivu.

Bez povšimnutí nemůžeme nechat ani správnost interpunkce a míru rozvití přívlastkové polovětné konstrukce, zdali se jedná o přívlastky rozvité či nerozvité, při identifikaci přívlastku rozvitého si povšimneme, kolika členy je rozvitý. Přívlastek nerozvitý je tvořen jednoslovným adjektivním výrazem, dvouslovný (příp. tříslovný) adjektivní výraz charakterizujeme jako přívlastek polorozvitý a přívlastek rozvitý obsahuje 3 a více slov.

3 Metody a cíle bakalářské práce

Předmětem zkoumání této bakalářské práce jsou přívlastkové konstrukce objevující se v současné publicistice. Jedná se tedy především o zkoumání syntaktické roviny jazyka.

Analýzu publicistických textů provádíme na základě předem přesně stanovených kritérií.

Vzhledem k vysoké žánrové diferenciaci současné publicistiky jsme se rozhodli zaměřit svou pozornost na útvar *komentář*, jenž reprezentuje analytický žánrový útvar, a na *texty zpravodajské publicistiky se sportovním zaměřením*, které zastupují typický slohový útvar současné publicistiky. Jako zdroj jazykového materiálu jsme zvolili dva odlišné druhy deníků, a to *Plzeňský deník*, jenž představuje oficiální publicistiku, a deník *Blesk*, jenž je představitelem bulvární publicistiky, jejímiž hlavními tématy jsou emoce (násilí, vraždy, neštěstí...). Zaměřuje se na denní aktuality, jejichž význam s časem klesá, obsah bulvárních textů je charakterizován navozováním paniky, skandalizací, personalizací, populismem, povrchností, negativismem, jednoduchostí, jasností a stručností. Je zde možné najít velké titulky a značně vyšší výskyt textů doprovázených obrázkem. V porovnání s oficiální publicistikou se v publikovaných článcích častěji vyskytuje vulgární výrazivo. Zprostředkovává pudové emoce a pohybuje se na hranici etických pravidel. Zájem je kladen na spolupráci s celebritami a jejich osobními úspěchy, ale také neúspěchy, životními tragédiemi atd. Označení slova „bulvár“ pochází z francouzského „boulevard“, tedy široká ulice, na které prodávali kameloti první noviny od 30. let 19. století dělníkům, kteří touto cestou chodili denně za prací. V českých zemích byl bulvár označován jako *šestákový* nebo *krejcarový tisk*. Jako příklad dnešních bulvárních novin můžeme uvést již zmíněný Blesk, Aha, Super, Spy, aj. V kontrastu stojí oficiální neboli seriózní, prestižní, standardní média, která kladou důraz na objektivitu, kontext a obecné informace, jejichž význam roste s časovou vzdáleností od popisované události. Vybírají důležitá témata, která komentují, analyzují. Dlouhodobě sledují společenské situace, oslovují odborníky, umožňují polemiku a diskusi. V článcích je udržována časová linie, používána přesná terminologie, kontext události, vždy je pracováno s ověřenými informacemi.

Tyto dva typy denních tisků jsme vybrali záměrně, abychom mohli porovnat vyskytující se přívlastkové konstrukce, jejich četnost, typy, postavení vůči řídicímu substantivu. Zkoumali jsme, zda se jedná o přívlastek anteponovaný, či postponovaný a jejich rozvitost, polorozvitost a nerozvitost.

Bylo analyzováno 40 článků komentářů z obou výše zmíněných druhů denního tisku, tj. celkem 80 článků komentářů, a 145 článků sportovních zpráv, taktéž z obou druhů tisku. Jazykový materiál byl čerpán z 290 článků zpráv sportovní publicistiky. Celkem nám tedy k našemu výzkumu posloužilo 370 publicistických textů. Pro snazší porovnání jsme se snažili vybrat články přibližně stejného rozsahu, tj. s přibližným rozsahem 30 syntaktických celků.

Excerpovaný materiál jsme rozdělili do čtyř na sobě nezávislých skupin dle výše zmíněných kritérií a pokusili se přívláskové konstrukce v jednotlivých skupinách analyzovat. Po excerpaci jazykového materiálu bylo možné provést detailní analýzu přívláskových konstrukcí dle stanovených kritérií a zjistit jejich kvantitativní zastoupení u jednotlivých typů. Výsledky jsou pro větší přehlednost umístěny v tabulkách a shrnuty v kapitole 4.1 Výskyt a frekvence přívláskových konstrukcí v publicistických útvarech.

4 Vlastní analýza

4.1 Výskyt a frekvence přívlastkových konstrukcí v publicistických útvarech

Analýza excerpovaného materiálu vybraného ze dvou již výše zmíněných denních tisků – Plzeňského deníku a deníku Blesk prokázala vysoký výskyt polovětných přívlastkových konstrukcí. Sledované jevy byly zastoupeny v žánrech zpravodajských i analytických v obou typech denního tisku. Zpravodajské žánry zastupují zprávy se sportovním zaměřením a jako zdroj analytického žánru nám k výzkumu posloužily komentáře.

Excerpovaný materiál obsahuje celkem 6 915 syntaktických celků, v nich se vyskytlo celkem 770 přívlastkových konstrukcí zastupujících různé typy. Z pěti námi stanovených typů, na které byla zaměřena analýza, byly v materiálu zastoupeny pouze čtyři.

Ani v jednom případě se v textech zpravodajského ani analytického typu nevyskytl případ přívlastkové konstrukce tvořené přechodníkem minulým od dokonavých sloves zakončené na *-vší*. Toto nulové zastoupení můžeme přičíst knižnímu příznaku, který je vlastní adjektivům tvořeným od přechodníku minulého.

Bylo analyzováno 40 textů analytického typu vyskytujících se v Plzeňském deníku, v nich bylo nalezeno 88 přívlastkových konstrukcí. Nejvíce zastoupeným typem vyskytujícím se v komentářích deníku byly konstrukce s adjektivizovaným přičestím trpným zakončené na *-ný* a *-tý*, jež představují 55,7 % všech polovětných přívlastkových konstrukcí.

V deníku Blesk bylo analyzováno též 40 textů analytického typu, aby byla vytvořena možnost srovnání s Plzeňským deníkem. V Blesku bylo nalezeno 58 polovětných přívlastkových konstrukcí, tedy znatelně méně než v Plzeňském deníku. Nejvíce zastoupeným typem jsou také konstrukce zakončené na *-ný* a *-tý*, jako je tomu u Plzeňského deníku. V komentářích Blesku tyto konstrukce zastupují 62,1 %, tedy procentuálně převyšují výskyt přívlastkových konstrukcí objevujících se v Plzeňském deníku.

V Plzeňském deníku bylo analyzováno 145 textů sportovní publicistiky, v těchto textech se objevuje 350 přívlastkových konstrukcí různého typu. Nejčastěji zastoupeným typem jsou přívlastkové konstrukce zakončené na *-ný* a *-tý*. V textech se objevuje 161 takovýchto konstrukcí, celkově se zde vyskytuje 46 % konstrukcí tohoto typu.

Analyzovali jsme také zprávy se sportovním zaměřením v deníku Blesk. Také v tomto případě jsou představitelem nejvyššího počtu konstrukcí typu adjektivizovaného přičestí trpného zakončené na *-ný* a *-tý*. Objevuje se zde 155 konstrukcí tohoto typu z celkem 274 přívlastkových konstrukcí vyskytujících se ve sportovních zprávách deníku Blesk. Tyto konstrukce zastupují 56,6 % z celku.

Z celkového počtu 770 přívlastkových konstrukcí jednoznačně převyšují konstrukce zakončené na *-ný* a *-tý* všechny ostatní typy. Objevují se v 396 konstrukcích, zastupují tedy 51,4 % všech konstrukcí námi analyzovaného materiálu.

Druhým nejčastěji užívaným typem přívlastkových konstrukcí jsou struktury utvořené od ženského tvaru přechodníku nedokonavých sloves zakončené na *-cí*. Tento typ konstrukcí se vyskytuje celkem ve všech typech zkoumaného materiálu v 231 případech z celkového počtu 770 přívlastkových konstrukcí, zastupuje tedy rovných 30 % zkoumaného materiálu.

Porovnáme-li přívlastkové konstrukce zakončené na *-cí* v obou denních tiscích, zjistíme, že jsou v mnohem vyšší míře zastoupeny v Plzeňském deníku, ať už porovnáme tento typ konstrukcí vyskytující se v komentářích, nebo ve zprávách se sportovním zaměřením. Poměr těchto konstrukcí ve sportovním zpravodajství je 142:63. Poměr konstrukcí vyskytujících se v analytické publicistice je 19:7. Porovnáme-li konstrukce zakončené na *-cí* bez ohledu na druh publicistického textu, vyjde nám poměr 161:70, z čehož je patrné, že se v Plzeňském deníku konstrukce přechodníkového typu objevují ve více než dvakrát vyšší míře v porovnání s deníkem Blesk.

Dalším velmi frekventovaným typem objevujícím se v excerpovaném materiálu jsou konstrukce vzniklé od objektových sloves zakončené sufixem *-lý*. Tento typ je zastoupen ve 105 případech přívlastkových konstrukcí, tudíž představuje přibližně 13,6 % z celkového počtu zkoumaného materiálu. Jako velmi překvapivá se jeví četnost konstrukcí objevujících se v obou denních tiscích. Jako jediný typ výrazně převyšuje použití těchto konstrukcí v deníku Blesk před Plzeňským deníkem.

Porovnáme-li konstrukce zakončené na *-lý* ve sportovním zpravodajství, dojdeme k poměru 47:42 pro deník Blesk. Porovnáme-li tyto konstrukce v textech analytického typu, tedy v komentářích, dostaneme poměr 12:4, též s častějším užitím v deníku Blesk. Chceme-li porovnat absolutní použití těchto konstrukcí bez ohledu na druh publicistického textu, vycházíme z poměru 59:46. Je tedy jasné, že autoři píšící do deníku Blesk užívají téměř 1,3krát častěji konstrukce zakončené na *-lý* než autoři píšící do Plzeňského deníku.

Tento jev pokládáme za velmi zajímavý, a to vzhledem k častějšímu užití všech ostatních typů přívlastkových konstrukcí právě v Plzeňském deníku.

Často se v excerpovaném materiálu vyskytovaly také polovětné přívlastkové konstrukce vyjádřené infinitivem. Tento typ polovětných konstrukcí se z celkového počtu 770 přívlastkových konstrukcí vyskytl 33krát. Jeho procentuální zastoupení z celku je téměř 4,3 %. Přičemž jako velmi zajímavý závěr uvádíme fakt, že se z celkového výskytu 33 konstrukcí infinitivního typu vyskytlo celých 16 konstrukcí jen v komentářích Plzeňského deníku, což představuje téměř polovinu všech infinitivních konstrukcí obsažených ve všech čtyřech analyzovaných skupinách.

Pro přehlednost znázorňujeme tabulky s přesným zastoupením jednotlivých typů polovětných přívlastkových konstrukcí. Příkládáme čtyři tabulky, přičemž každá tabulka obsahuje každou analyzovanou skupinu přívlastkových konstrukcí zvlášť. V analýze se zaměřujeme také na postavení přívlastkových konstrukcí s ohledem na jejich řídicí substantivum a jejich rozvitost či nerozvitost.

Tabulka č. 1 - Postavení přívlastkových konstrukcí komentářů Plzeňského deníku a jejich rozvitost / nerozvitost v jednotlivých pozicích.

Přívlastková konstrukce	Antepozice				Postpozice			
	Rozvité	Nerozvité	Polorozvité	Celkem	Rozvité	Nerozvité	Polorozvité	Celkem
Konstrukce zakončené na -cí	1	10	3	14	4	0	1	5
Konstrukce zakončené na -ný, -tý	1	13	21	35	8	0	6	14
Konstrukce zakončené na -vší	0	0	0	0	0	0	0	0
Konstrukce zakončené na -lý	0	3	0	3	1	0	0	1
Infinitivní konstrukce	0	0	0	0	6	2	8	16
Celkem	2	26	24	52	19	2	15	36

Tabulka č. 2 - Postavení přívlastkových konstrukcí komentářů deníku Blesk a jejich rozvitost / nerozvitost v jednotlivých pozicích.

Přívlastkové konstrukce	Antepozice				Postpozice			
	Rozvité	Nerozvité	Polorozvité	Celkem	Rozvité	Nerozvité	Polorozvité	Celkem
Konstrukce zakončené na -cí	0	3	2	5	1	0	1	2
Konstrukce zakončené na -ný, -tý	1	22	5	28	2	1	5	8
Konstrukce zakončené na -vší	0	0	0	0	0	0	0	0
Konstrukce zakončené na -lý	0	8	3	11	0	0	1	1
Infinitivní konstrukce	0	0	0	0	1	0	2	3
Celkem	1	33	10	44	4	1	9	14

Tabulka č. 3 - Postavení přívlastkových konstrukcí sportovních zpráv Plzeňského deníku a jejich rozvitost / nerozvitost v jednotlivých pozicích.

Přívlastkové konstrukce	Antepozice				Postpozice			
	Rozvité	Nerozvité	Polorozvité	Celkem	Rozvité	Nerozvité	Polorozvité	Celkem
Konstrukce zakončené na -cí	3	101	26	130	7	0	5	12
Konstrukce zakončené na -ný, -tý	6	97	37	140	13	1	7	21
Konstrukce zakončené na -vší	0	0	0	0	0	0	0	0
Konstrukce zakončené na -lý	0	27	9	36	4	0	2	6
Infinitivní konstrukce	0	0	0	0	2	1	2	5
Celkem	9	225	72	306	26	2	16	44

Tabulka č. 4 - Postavení přívlastkových konstrukcí sportovních zpráv deníku Blesk a jejich rozvitost / nerozvitost v jednotlivých pozicích.

Přívlastkové konstrukce	Antepozice				Postpozice			
	Rozvité	Nerozvité	Polorozvité	Celkem	Rozvité	Nerozvité	Polorozvité	Celkem
Konstrukce zakončené na -cí	1	40	12	53	8	0	2	10
Konstrukce zakončené na -ný, -tý	1	99	39	139	11	1	4	16
Konstrukce zakončené na -vší	0	0	0	0	0	0	0	0
Konstrukce zakončené na -lý	0	28	16	44	1	1	1	3
Infinitivní konstrukce	0	0	0	0	3	1	5	9
Celkem	2	167	67	236	23	3	12	38

Graf č. 1

4.1.1 Přívlastkové konstrukce vyskytující se v textech zpravodajských

Ve zpravodajských textech obou denních tisků, které nám posloužily jako velmi dobrý zdroj materiálu, se objevilo četné množství přívlastkových konstrukcí různého typu. Tento vysoký výskyt polovětných konstrukcí svědčí o vhodnosti těchto prostředků při kondenzaci

textu, jejímž úkolem je zhušťovat informace takovým způsobem, aby autor vyjádřil co nejvíce informací na co nejmenším prostoru. Kondenzace jako jazykový prostředek je užívána především v textech delšího charakteru, které jsou nasyceny velkým množstvím informací. V textech kratších, ve kterých je užíváno vět jednoduchých, není užití kondenzace tolik potřebné.

V excerpovaném materiálu byly nalezeny čtyři typy polovětných přívlastkových konstrukcí. Přestože náš zájem byl zaměřen na pět možných typů přívlastkových konstrukcí, s přechodníkem minulým zakončeným na *-(vš)í* utvořeným od ženských tvarů přechodníků minulých sloves dokonavých jsme se v publicistických textech nesetkali ani v jednom případě. Tento fakt považujeme za velmi zajímavý a překvapivý vzhledem k častějšímu užití přechodníků minulých v textech psaných v porovnání s texty mluvenými. Je ale zřejmé, že tvary přechodníku minulého (a z něj utvořená neparticipiální adjektiva) jsou jednoznačně na ústupu. V textech psaných je zřejmá možnost přípravy, autor má více času na tvorbu textu. Porovnáme-li sportovní publicistiku mluvenou, především sportovního komentátora Jaromíra Bosáka, s námi zkoumanou sportovní publicistikou psanou, dojdeme k závěru, že se v jeho mluveném projevu přechodníky minulé objevují častěji. Tento fakt přisuzujeme snaze sportovního komentátora text ozvláštnit takovým způsobem, jenž posluchače zaujme.

Nejčastěji se v textech objevovaly konstrukce utvořené od přičestí trpného zakončené na *-ný* a *-tý*, přičemž konstrukcí zakončených na *-ný* bylo užíváno v mnohem vyšší míře než konstrukcí zakončených na *-tý*. Vzhledem k tomu, že jsme oba typy těchto konstrukcí zařadili do jedné zkoumané skupiny, nebudeme se dále zabývat jejich rozčleněním na dva různé typy. Nejčastější užití adjektiv, jejichž slovesným základem je přičestí trpné, je způsobeno tím, že tato adjektiva vyjadřují zasaženost slovesným dějem. Toto užití je v publicistice nesmírně důležité, zamezuje nadměrnému užití vedlejších vět, tedy i nadměrnému prodlužování textů, jejichž cílem není nabývat co nejdelšího charakteru, nýbrž podávat co nejvyšší počet informací v co nejkratší době a na co nejmenším prostoru.

Přívlastkové konstrukce zakončené na *-ný* nalezené v textech sportovní publicistiky Plzeňského deníku:

K titulu by se měly propracovat Pardubice, protože jsou silnější v útoku, daleko víc se mohou spolehnout na hvězdné borce typu Haška a Sýkory a do boje za extraligovým

trůnem je poženou fanoušci ve vyprodané hale. (55:49. Dle Deníku budou šampiony Pardubice, 15. dubna, 2010)

Klub díky pořízené videonahrávce zná totožnost aktérů události, ale rozhodl se nakonec náhradu škody po konkrétních vinících nevymáhat. (Viktoria náhradu vymáhat nebude, 17. dubna 2010)

„Jde o přírodní okruh zasazený do lesního terénu s řadou technicky náročných pasáží. Ty by mi měly sedět.“ (Biker vyrazil do Anglie kvůli sopce autem, 23. dubna 2010)

Závod přezdívaný anglické Paříž – Roubaix obnáší 168 kilometrů po úzkých asfaltových cestách zpestřený 11 šotolinovými úseky v celkové délce 32 kilometrů. (Sparta si dala anglické Paříž – Roubaix, 29. dubna 2010)

Přívlastkové konstrukce zakončené na -tý nalezené v textech sportovní publicistiky Plzeňského deníku bylo znatelně méně, jako příkladný vzorek uvádíme konstrukce:

Plzeň nevyužitě stoprocentní šance litovala ve 34. minutě. (Plzeň nechala body na Hané, vyrovnat už nestihla, 12. dubna 2010)

„Bylo důležité, že se mi povedl start, což je v naší nabitě kategorii vždy rozhodující,“ svěřil se Abraham v cíli. (Abraham se loučil triumfem, 8. listopadu 2010)

Ten nejprve v přesilovce zametl puk z úhlu do odkryté sítě, když brankáře soupeře Svobodu předtím rozhodila rána Jeřábka od modré. (V parádním duelu uspěli mistři, 8. listopadu 2010)

Přívlastkové konstrukce zakončené na -ný nalezené v textech sportovní publicistiky deníku Blesk:

„Celé finále hraju s opíchanou zlomeninou v noze,“ prozradil ještě v sobotu mimořádně tajnou informaci. (Finále hrál s opíchanou nohou, 14. dubna 2009)

*Měli bychom si zvykat, že se začnou množit fotky **fanoušků oblečených v barvách svých národních týmů.*** (Drogba, Ronaldo a spol. Na mistrovství světa jedou v sexy trenkách!, 5. května 2010)

*Hráči pózovali jen v **trenýrkách vyvedených v trikolóře své země.*** (Drogba, Ronaldo a spol. Na mistrovství světa jedou v sexy trenkách!, 5. května 2010)

*„Nikdy jsem nepřemýšlel o tom, že bych za to mohl dostat státní vyznamenání,“ zamyslel se Jágr, který na jaře dovedl **podceňovaný národní tým až k titulu mistra světa.*** (Jágr na Hrad(ě)!, 29. října 2010)

***Nevídané! Špatně provedené registrace** hokejistů ve třech extraligových klubech můžou Plzni, Kladnu a Mladé Boleslavi způsobit pořádné problémy.* (Boleslavi hrozí kontumace 18 zápasů, 3. listopadu 2010)

Adjektiva zakončená na *-tý* objevující se ve sportovním zpravodajství deníku Blesk jsou méně častá než konstrukce zakončené na *-ný*, přesto však byly v excerpovaném materiálu přítomny konstrukce:

***Nabitý předzápasový program** otevřel frontman skupiny Scooter H. P. Baxxter.* (Rekord na hokeji: 77 803 diváků!, 9. května 2010)

*Lausanne **nabídnutou šancí** neopovrhlo a dvěma brankami srovnalo.* (Jak vyléčit Spartu? Zbývá jediné: Vyhod'te Chovance!, 23. října 2010)

Druhým nejčastěji se objevujícím typem polovětných přívlastkových konstrukcí v excerpovaném materiálu z obou denních tisků jsou konstrukce zakončené na *-cí* utvořené od ženského tvaru přechodníku přítomného nedokonavých sloves. Konstrukce tohoto typu jsou velmi častým jevem vyskytujícím se nejen v textech publicistického zaměření. Adjektivum tohoto typu označuje současnost děje, jak již napovídá způsob utvoření – tedy přechodníkem přítomným. Tyto konstrukce mají za úkol zprostředkovat dynamiku děje, což je pro publicistiku, zvláště pro zpravodajství, nesmírně důležité.

Příklady přívlastkových konstrukcí zakončených na *-cí* vyskytující se ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku:

*Jenže stačily dva doteky s míčem – zpracování hrudníkem, jímž oklamal **bránícího Albiola**, a přesná střela – a Messi Barcelonu poslal ve 33. minutě do vedení.* (Barcelona ovládla i „El Clásico“. Kdo ji zastaví?, 12. dubna 2010)

*Na snímku se snaží přejít plzeňský Petr Jiráček přes **na zemi ležícího Jana Laštovku**.* (Fotbalová nuda branky nepřinesla, 26. dubna 2010)

*Několik vašich kolegů k tomu v **předcházejících zápasech** při obdobných zákrocích Řepky odvahu nenašlo.* (Sudí Damková dostala gratulaci až z Kanady, 4. května 2010)

*Elitní skupinu sedmi **týmů usilujících o titul jarního mistra** zcela ovládlo družstvo BC Falk, nováček nejvyšší krajské soutěže.* (Bowlingové lize vévodí BC Falk, 10. dubna 2010)

Příklady přívlastkových konstrukcí zakončených na *-cí* vyskytující se ve sportovním zpravodajství deníku Blesk:

***Tým bojující se střeleckou impotencí** bude muset příští středu dát Jablonci minimálně dva góly, což může být nelidský výkon.* (Rozhodl kop do zadku, 22. dubna 2010)

*Zatímco předminulý týden si přišla k prezidentovi Václavu Klausovi pro vyznamenání v nudném kalhotovém kostýmku, anketu Hokejista sezony v pondělí vyhlásila v **padnoucích šatech bez ramínek!*** (Martino, to je ono!, 5. května 2010)

Dalším typem kondenzovaných přívlastkových konstrukcí, jenž se v excerpovaném materiálu objevoval v relativně častých případech, jsou konstrukce tvořené od přičestí minulého zakončené na *-lý*. Tyto struktury mají schopnost vyjádřit příznak plynoucí z ukončeného děje. Jinými slovy vyjadřují vlastnost, jež je výsledkem ukončeného děje. Tento děj nemusí být v textu přímo přítomen, ale je možné jej z kontextu rozeznat.

Jako příklad typu konstrukcí zakončených na *-lý* vyskytující se ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku uvádíme konstrukce:

*O **uplynulém víkendu** pokračoval dvacátým kolem krajský fotbalový přebor. (Suverénní Koloveč klopýtla v Klatovech, 12. dubna 2010)*

*V rámci tréninku jsem běžel třístovku **minulý týden** a byl z toho velmi rychlý čas. (...Bolt je můj velký přítel, 14. dubna 2010)*

*Dnes se ale postaví proti **svému bývalému klubu** a bude chtít získat tři body. (Pavel Horváth: Když vyhraje, může to být pro nás ještě zajímavé, 17. dubna 2010)*

*Mrzel ho i **spadlý řetěz**. (Sparta si dala anglické Paříž – Roubaix, 29. dubna 2010)*

Prívlastkové konstrukce zakončené na *-lý* nalezené ve sportovním zpravodajství deníku Blesk:

*Skokani na lyžích létali nad **proslulým alpským střediskem** Garmisch-Partenkirchenem. (Létali jako orli! Jen Češi o trochu hůř..., 2. ledna 2009)*

*Na soupeře z Detroitu se v první třetině vrhli jako **vyhladovělí predátoři** a během 79 sekund mu zasadili tři gólové údery. (Hladoví žraloci: Tři góly za 79 sekund!, 2. května 2010)*

*Lehkým kopáním **podnapilého fanouška** donutili, aby nakonec vstal... (**Podnapilého** tlouštíka zamotali do reklamy, 9. května 2010)*

*V Praze přišla Sparta o vedení 3:1 a soupeř srovnal na 3:3 v šesté minutě nastavení po **naprosto zoufalém výkonu** Pražanů ve druhé půli. (Jen se zase nepo...!, 4. listopadu 2010)*

Posledním typem prívlastkových konstrukcí, jenž byl nalezen v excerpovaném materiálu, jsou polovětné konstrukce vyjádřené infinitivem. Užití těchto konstrukcí má za úkol kondenzovat text, dynamizovat děj, aniž by byla porušena nebo upravena hodnota sdělované informace. Infinitivní konstrukce obsažené v námi analyzovaných publicistických textech determinují rozvíjené substantivum z hlediska jeho významu. Tyto konstrukce odpovídají vedlejším větám obsahovým, které jsou spojeny spojkami reálnými

(že) a spojkami hypotetickými (*aby*). Za zajímavý pokládáme fakt, že se polovětné infinitivní konstrukce objevují u substantiv, která vyjadřují určitý druh modality. Jako příklad uvádíme substantiva nalezená v excerpovaném materiálu, která vyjadřují modalitu: *možnost, záměr, myšlenka, touha, pocit*.

Polovětné infinitivní konstrukce užívané v textech sportovního zpravodajství Plzeňského deníku:

*Rusové se připravili o **možnost vyhrát celý seriál**, z prvenství v turnaji i EHT se budou radovat Finové, kteří v sobotu porazili český tým 4:1.* (Hokejisté zdolali na závěr Rusko, 3. května 2010)

***Záměr českého útočníka Jiřího Hudlera vrátit se po sezoně odehrané v KHL zpět do Detroitu** potvrdila s odkazem na hráčova agenta Petra Svobodu televizní společnost TSN.* (Hudler se vrací, potvrdili v zámoří, 3. května 2010)

*„Ježišmarjá, je to jenom hokej, jsou důležitější věci v životě, které musí člověk řešit, a větší události, než **být zapsán na soupisku**,“* *povídá udiveně.* (Jágr? Nedívám se na něj jako na modlu, říká Gregořek, 11. května 2010)

*Kouč Vrba: **Máme dvě možnosti, hrát fotbal, nebo zand'oura.** My se rozhodli pro fotbal.* (Viktoria? Fotbalová paráda, radost ze hry a góly, 1. listopadu 2010)

Polovětné infinitivní konstrukce užívané v textech sportovního zpravodajství deníku Blesk:

***Myšlenky vést národ'ák** se však nevzdává...* (Zvládl bych i národ'ák, 11. dubna 2009)

***Touha vyhrát mistrovský titul** je totiž obrovská a hráči udělají maximum, aby ho získali...* (Pardubický kouč Sýkora: Chtěli Haška zranit!, 19. dubna 2010)

*Byl to úžasný **pocit pozorovat tolik lidí**, jak nám fandí.* (Rekord na hokeji: 77 803 diváků!, 9. května 2010)

4.1.2 Přívlaskové konstrukce vyskytující se v textech analytických

Také v analytických zdrojích, které nám posloužily k excerpci jazykového materiálu, bylo nalezeno dostatečné množství přívlaskových konstrukcí. Tyto analytické texty se zabývaly především tématy ze sféry společenské, ekonomické, politické, ale v některých ojedinělých případech se zabývaly také tématy ze sféry sportovní. Vzhledem k menšímu rozsahu analytických textů v porovnání s texty zpravodajskými by se dalo říci, že se v komentářích obou denních tisků vyskytoval přibližně stejný počet polovětných konstrukcí jako u zpráv se sportovním zaměřením. Zpravodajské texty byly o rozsahu přibližně 30 – 40 syntaktických celků, u komentářů si autoři textů vystačili s 15 – 20 syntaktickými celky. Vysoká míra užití polovětných konstrukcí v analytických žánrech svědčí o potřebě autora text zkrátit takovým způsobem, aby vyjádřil co největší počet informací na co nejmenším prostoru bez změny informační hodnoty (což také dokazuje menší rozsah analytických textů v porovnání s texty zpravodajskými). Autoři daných textů užívají kondenzaci jako jazykový prostředek v častější míře.

I v komentářích bylo nejčastěji použito typu přívlaskové konstrukce, jenž je zakončený na *-ný* a *-tý*. Tyto konstrukce se tedy vyskytovaly ve všech čtyřech zkoumaných skupinách nejčastěji.

Infinitivní konstrukce v komentářích Plzeňského deníku jako druhá nejčastější forma k vyjádření kondenzace se jeví jako velmi zajímavý úkaz. Právě v této skupině, tedy komentáře vyskytující se v Plzeňském deníku, byl nalezen nejvyšší počet infinitivních konstrukcí, bez ohledu na pouhých 40 analyzovaných textů v porovnání se 145 texty zpravodajskými. Tento jev přisuzujeme snaze autorů o nezaměnitelnost významu sdělované informace. Nese také výrazný rys dynamičnosti textu. Infinitivní konstrukce jako jediný typ polovětných konstrukcí nese informaci bez sebemenší změny informační hodnoty.

Není nezajímavé také zjištění, že se polovětných konstrukcí ve formě infinitivu objevuje v deníku Blesk nejméně ze všech typů kondenzačních konstrukcí. V excerpovaném materiálu byly nalezeny pouze tři syntaktické celky obsahující tyto konstrukce.

Další typ přívlastkových konstrukcí vyskytující se v komentářích obou denních tisků zastupují konstrukce zakončené na *-cí*. V Plzeňském deníku jich bylo použito k vyjádření kondenzace téměř třikrát více než v deníku Blesk.

Nejméně zastoupeným typem jsou konstrukce utvořené od přičestí činného zakončené na *-lý*. Těchto polovětných konstrukcí bylo třikrát častěji užito v deníku Blesk v porovnání se stejným typem konstrukcí vyskytujících se v komentářích Plzeňského deníku. V souhrnu se jedná o jediný typ polovětných konstrukcí, jenž byl jak v textech analytických, tak v textech zpravodajských použit častěji v deníku Blesk. Ve všech ostatních případech bylo více konstrukcí každého typu nalezeno v Plzeňském deníku.

Stejně jako u sportovních zpráv, ani v případě zkoumaných textů analytického žánru nebyl ani v jednom případě zastoupen typ přívlastkové konstrukce utvořený od přechodníku minulého zakončený na *-(v)ší*. Tento fakt přisuzujeme tomu, že konstrukce zakončené na *-(v)ší* v dnešní době nabývají silně knižního, až archaického příznaku.

Přívlastkové konstrukce zakončené na *-ný* vyskytující se v komentářích Plzeňského deníku:

*Jestli se v Plzni povede zavést **chystané změny** ve veřejné dopravě, bude to konečně důvod k tomu nechat auto v garáži a po městě jezdit tramvajemi, trolejbusy a autobusy.* (Bude po městě lepší jezdit autobusem?, 19. dubna 2010)

*Už když radikálové odcházeli jako spráskaní psi ze **sobotního nepovedeného průvodu**, ozývaly se z holých lebek hlášky, že nacionalisté zažalují město.* (Válka pokračuje. Bitvu jsme ale nevyhráli, 26. dubna 2010)

*Jednou kdosi kdesi prohlásil, že každý, kdo někde založil černou skládku, by měl najít jednoho dne **svůj odhozený odpad** ve **svém naklizeném obýváku**.* (Vrak na anglickém trávníku? Tak to prr..., 4. května 2010)

*Jen doma v Čechách Dagmar Damkové pšenka jaksí nekvetla, v české nejvyšší soutěži si **světově uznávaná rozhodčí** dlouho ani neškrtila.* (Damková pískat umí, to se ví po neděli i v Čechách, 4. května 2010)

Konstrukcí zakončených na *-tý* bylo nalezeno v komentářích Plzeňského deníku značně méně než konstrukcí zakončených na *-ný*, přesto však uvádíme ojedinělé případy:

*Kauza Vlčkova **povedeného rádce** je dvojnásobně mrzutá.* (Harrachovský medvěd, 15. dubna 2010)

*Vypjatý **duel** zvládla učitelka angličtiny s bravurou a velkým citem.* (Damková pískat umí, to se ví po neděli i v Čechách, 4. května 2010)

*Mohou si vybrat, je jich dost, stejně jako blikajících heren a barů s **automaty rozestetými po městě**.* (Zatím jde o funkce, kdy dojde na činy?, 2. listopadu 2010)

Vzhledem k absenci polovětných přívlastkových konstrukcí zakončených na *-tý* v analytických žánrech Blesku uvádíme pouze příklady přívlastkových konstrukcí zakončených na *-ný* vyskytující se v komentářích deníku Blesk:

*Snažím se se svým novým stylem skamarádit, mám ale radši džíny, botasky a **vlasý stažené do ohonu**,*“ přiznala Tereza v čerstvém mikádu a snažila se nezakopnout. (Brodská se učí chodit na jehlách... a nezvládá to, 26. ledna 2009)

*„Je to obtížné, ale přece jen jsme už několikrát zaznamenali návrat **několika u nás vypouštěných lososů**,*“ řekl Blesku Pevel Benda. (Vypustili desetitisíce malých lososů... mnozí se už začínají vracet, 24. dubna 2010)

*K výstavě připojil fotograf i několik kapitol z **připravované knihy**.* (Gdovín ukáže, co v Playboy nebylo, 4. května 2010)

*Měla tržnou ránu na hlavě, poranění obou ramen, **roztříštěné obratle**.* (Úředníci svou práci zanedbali, 6. května 2010)

Jako druhý nejčastěji užívaný typ k tvorbě kondenzace textu posloužily polovětné přívlastkové konstrukce ve formě infinitivu. Jak již bylo zmíněno na začátku této kapitoly,

stalo se překvapivým zjištěním, že se infinitivní konstrukce v platnosti přívlastku vyskytovaly v textech analytického žánru mnohem častěji než v textech zpravodajských. Jde o jazykový prostředek v analytických žánrech velmi frekventovaný. Užití infinitivu v platnosti polovětné přívlastkové konstrukce má za cíl zvýšit dynamiku textu. Ve větě má platnost neshodného přívlastku a vyskytuje se v podobě přívlastku holého i rozvitého. Může mít podobu také několikanásobných větných členů.

Příklady nalezených infinitivních konstrukcí v analytických žánrech vyskytujících se v Plzeňském deníku:

*Přítom kdo nemá **potřebu se o děti starat**, vůbec je nemusí mít.* (Chudáci děti, 20. dubna 2010)

*Pokud jde o sledování dopadů rozvoje na životní prostředí a na domorodce v zemích, kde banka působí, zřejmě půjde o **úkol zlehčovat, bagatelizovat a zatloukat** negativní vedlejší dopady.* (Premiér viceprezidentem, 22. dubna 2010)

*Finančníci mají pravdu, že EU bude mít **problém zachraňovat zadlužené Řecko** a po něm Španělsko, Portugalsko, Itálii a Irsko.* (Řecké euro, 26. dubna 2010)

*Je jasné, že pro **možnost ucházet se o titul** je nutné zařídit veškeré administrativní záležitosti.* (Náměstí potřebuje ožít akcemi, 29. dubna 2010)

*Největším problémem člověka je jeho **neschopnost chápat sebe sama jako problém.*** (Lidské selhání, 3. května 2010)

Příklady nalezených infinitivních konstrukcí v analytických žánrech vyskytujících se v deníku Blesk:

***Plán odstěhovat se do New Yorku** pojala i loňská Miss ČR Zuzana Jandová.* (Zuzana Jandová – Životní změny?, 24. dubna 2010)

Jejich odhodlání projet se jako první v jedné z nejkrásnějších lokalit Národního parku Šumava nepřekazilo ani deštivé počasí. (Vodáci vyrazili na Teplou Vltavu, 3. května 2010)

Tu zkušenost a možnost poznat jinou kulturu mi už nikdo nevezme. (Tu zkušenost mi už nikdo nevezme, 3. května 2010)

Často se v textech analytického žánru v námi excerpovaném materiálu objevovaly konstrukce zakončené na *-cí*, které vznikly adjektivizací přechodníku přítomného nedokonavých sloves. Právě nedokonavost základového slovesa poukazuje na právě probíhající děj. Použití těchto konstrukcí ve většině případů konkuruje vedlejším větám přívlastkovým. I konstrukce zakončené na *-cí* vedou k dynamičnosti textu a vyhýbání se nadbytečnému užívání vedlejších vět.

Přívlastkové konstrukce zakončené na *-cí* nalezené v analytickém žánru komentář vyskytující se v Plzeňském deníku:

Pomáhá návštěvníkům sportovních utkání i sportovcům samotným, lidem lopotícím se na jarních záhoncích, po dlouhé zimě se ohřívajícím rybníkům i bezdomovcům. (Nemusí pršet... a nemusí ani kapat, 6. dubna 2010)

Důvod, proč by nás tento paradox měl zajímat, spočívá v prodlužování lidského věku, ve stárnutí populace a v rostoucí pravděpodobnosti, že stoletých bude přibývat. (Až nám bude 100, 9. dubna 2010)

Vážení páni prezidenti, opravdu vám to na pražském Hradě moc slušelo: vlajky a rozzářený Španělský sál, dokonale padnoucí obleky, běloskvoucí úsměvy, slunce deroucí se z lehkého oparu nad Prahou. (Vážení páni prezidenti, 10. dubna 2010)

Pravděpodobně se šetření omezí na hledání chyby v přistávacím manévru, zatímco důvody, proč k riskantnímu pokusu o přistání došlo, se diplomaticky přejdou mlčením. (Kdo tomu velel? 12. dubna 2010)

*Dnešní psychologové vesměs tvrdí, že harmoničtí jedinci vyrůstají spíše v **milující rodině** než v **kolektivu šikanujících se drobných násilníků**.* (Chudáci děti, 20. dubna 2010)

Přívlastkové konstrukce zakončené na *-cí* nalezené v analytickém žánru komentář vyskytující se v deníku Blesk:

*Jde o částku **převyšující 60 000 korun**.* (Pilarová chce platit Čejkovy dluhy, 29. dubna 2010)

*V afektu, že jeho rodná zem teď investuje více než do motorsportu do **blížícího se sportovního svátku** v Londýně 2012, tvrdě zaútočil na jejich samotnou podstatu.* (Šéf formule 1 se zbláznil?!, 22. října 2010)

*„Moje dcera přinesla ze školy papír, aby rodiče dbali **zvýšené bezpečnosti** při příchodech a odchodech dětí ze školy, protože situace v Praze teď není nejklidnější, řekla Blesku maminka **holčičky navštěvující Základní školu Křesomilova na Praze 4**.* (Pražské školy se bojí o své žáky. Radí jim: Nebavte se s cizími lidmi!, 23. října 2010)

Typem polovětných konstrukcí nejméně obsaženým v excerpovaném materiálu jsou konstrukce tvořené z příčestí minulého zakončené na *-lý*. Tyto konstrukce svým tvarem poukazují na výsledek děje nebo již ukončený proces.

Jako velmi překvapivé se jeví zjištění časté použitelnosti těchto konstrukcí v deníku Blesk. Autoři komentářů objevujících se v Plzeňském deníku tomuto typu přívlastkových konstrukcí dávali nejmenší přednost. Pro své kondenzované konstrukce si vybírali spíše všechny ostatní typy, tedy typy zakončené na *-ný (-tý)*, konstrukce zakončené na *-cí* či konstrukce vyjádřené infinitivem. Tento úkaz by se dal vysvětlit tím, že v komentářích Blesku bylo častěji užíváno minulého času, autoři psali o ukončených dějích a výsledcích jistých společenských situací a událostí.

Příklady přívlastkových konstrukcí tvořených z příčestí činného zakončené na *-lý* vyskytující se v komentářích Plzeňského deníku:

Už za **minulého režimu** se černě vtipkovalo, že domovy důchodců jsou pomstou za jesle. (Chudáci děti, 20. dubna 2010)

Čeká se katastrofa **nebývalého rozsahu**. (Lidské selhání, 3. května 2010)

Prezidentem NKÚ se po skromném a usměvavém, ale i obávaném kantorovi, stal sebevědomý **politik uvyklý životu na vysoké noze**. (Bez ombudsmana, 11. května 2010)

Příklady přívlastkových konstrukcí tvořených z příčestí činného zakončené na *-lý* vyskytující se v komentářích deníku Blesk:

Uplynulý víkend společně s pátkem jsou nejtragičtější dny na silnicích v Česku. (To byl víkend smrti!, 26. dubna 2009)

Minulý týden vylezl **namol opilý Moldavan** na sochu svatého Václava. (Ir mrštil košem po soše Hvězdáře!, 22. dubna 2010)

„Vím, že už nikdy nebudu v plné síle a budu mít **trvalý handicap** v pohybových scénách nebo tanci, ale dá se s tím žít,“ řekla zpěvačka otevřeně. (Basiková se vrací, 27. října 2010)

Jak již bylo zmíněno výše, konstrukce utvořené od přechodníku minulého zakončené na *-(v)ší* se v komentářích obou denních tisků nevyskytují ani v jediném případě.

4.2 Umístění přívlastkových konstrukcí

4.2.1 Přívlastkové konstrukce v antepozici

Předmětem výzkumu bylo také postavení přívlastkové konstrukce vzhledem ke svému řídicímu substantivu. Ve většině případů byly konstrukce umístěné před řídicím substantivem, tedy v antepozici.

V textech analytického žánru vyskytujících se v Plzeňském deníku bylo nalezeno největší množství polovětných konstrukcí v antepozici u konstrukcí zakončených na *-ný* a

-tý. Z celkového počtu 52 přívlastkových konstrukcí bylo nalezeno 35 konstrukcí tohoto typu, což představuje 63 % z celku. Jedná se tedy o nadpoloviční většinu antepozovaných konstrukcí tvořených od přičestí trpného předmětových sloves.

Druhým nejčastěji se vyskytujícím typem přívlastkových konstrukcí v antepozici nalezeným v komentářích Plzeňského deníku jsou konstrukce zakončené na *-cí*. V excerpovaném materiálu jich bylo nalezeno 14, tento počet představuje 26,9 % ze všech přívlastkových konstrukcí nalezených v této zkoumané skupině.

Nejméně častým typem polovětných konstrukcí vyskytujících se v komentářích Plzeňského deníku jsou konstrukce tvořené z přičestí minulého, které jsou zakončeny sufixem *-lý*. V excerpovaném materiálu byly nalezeny pouze tři konstrukce tohoto typu umístěné v antepozici vzhledem ke svému řídicímu substantivu. Tyto tři konstrukce představují přibližně 5,8 % z celku.

V nulovém případě byly zastoupeny konstrukce tvořené z přechodníku minulého zakončené na *-vší* a konstrukce tvořené infinitivním slovesným tvarem.

Přívlastkové konstrukce zakončené na *-ný* a *-tý* nalezené v komentářích Plzeňského deníku umístěné v antepozici před svým řídicím substantivem:

Podceňovaný Bolevec se na jaře v Puma krajském předobrou rozjel nad očekávání ostře. (Fandové se těšili, leč fotbal tiše zaplakal, 16. dubna 2010)

*Asi jsem měla jen štěstí, ale chci věřit, že už zafungovala po Plzeňsku **promyšlená dopravní taktika**.* (Bude po městě lepší jezdit autobusem?, 19. dubna 2010)

*Už když radikálové odcházeli jako spráskaní psi ze **sobotního nepovedeného průvodu**, ozývaly se z holých lebek hlášky, že nacionalisté zažalují město.* (Válka pokračuje. Bitvu jsme ale nevyhráli, 26. dubna 2010)

Přívlastkové konstrukce zakončené na *-cí* nalezené v komentářích Plzeňského deníku umístěné v antepozici před svým řídicím substantivem:

*Když se zmiňují **prudce rostoucí výdaje domácností za léky, nájemné, vodu či energii, pro pořádek je třeba zkoumat také příjmy.*** (Předvolební statistiky, 11. března 2010)

Osudem technických vymožeností je, že jsou zprvu obdivované a těžko dostupné, pak obvyklé a samozřejmé, aby se nakonec staly překážející zbytečností. (Počítačový věk, 16. dubna 2010)

Příklad přívlastkové konstrukce zakončené na *-lý* nalezený v komentářích Plzeňského deníku umístěný v antepozici před svým řídicím substantivem:

*Podobně jako John se v minulosti vždy našel někdo, koho voliči poslali do politiky, aby to těm zavedeným partajím předvedl a rozčeřil hladinu v **zatuchlém rybníku**.* (Populární John, 21. dubna 2010)

V komentářích deníku Blesk bylo též zaznamenáno nejvíce přívlastkových konstrukcí tvořených od přičestí trpného předmětových sloves zakončených na *-ný* a *-tý*. V excerpovaném materiálu bylo nalezeno 28 konstrukcí tohoto typu umístěných před svým řídicím substantivem. Tento počet konstrukcí z celkového počtu 44 polovětných konstrukcí vyskytujících se v komentářích Blesku představuje 63,6 %.

Překvapivě druhé nejčastější použití konstrukcí v antepozici vyskytujících se v komentářích deníku Blesk zastupují konstrukce tvořené z přičestí minulého zakončené na *-lý*. V komentářích bylo nalezeno 11 konstrukcí tohoto typu, což představuje přesně čtvrtinu ze všech přívlastkových konstrukcí vyskytujících se v antepozici nalezených v komentářích Blesku.

Nejméně zastoupeným typem v této části analýzy jsou přívlastkové konstrukce zakončené na *-cí*, jichž bylo nalezeno pouze pět. Těchto pět konstrukcí představuje přibližně 11,4 % ze všech konstrukcí v antepozici.

Stejně jako u komentářů v Plzeňském deníku, ani v deníku Blesk nebyla nalezena ani jediná polovětná konstrukce zakončená na *-vší*, ani konstrukce tvořená infinitivním slovesným tvarem.

Příklady přívlastkových konstrukcí umístěných v antepozici zakončených na *-ný* a *-tý* nalezených v komentářích deníku Blesk.

*Už o víkendu uvidíme, jak velkým nesmyslem bylo pustit formule 1 na **nedokončený okruh** v Jižní Koreji...* (Šéf formule 1 se zbláznil?!, 22. října 2010)

„*Líbí se mi u žen vypracovaná těla s vyrýsovanými svaly.*“, svěřila se Blesku sportovkyně. (Z krásky je svalnatá mistrně světa. Jak se vám líbí víc?, 22. října 2010)

Nový Jičín, Hodslavice, Hostašovice a Mořkov se proto domluvily, že zrušenou železnici přemění na cyklotrasu, která Novojičínsko propojí s turisticky vyhledávanými místy Pobeskydí. (Posupí tu místo vlaků kolaři?, 3. listopadu 2010)

Příklady přívlastkových konstrukcí umístěných v antepozici zakončených na *-lý* nalezených v komentářích deníku Blesk.

Uplynulý víkend společně s pátkem jsou nejtragičtější dny na silnicích v Česku. (To byl víkend smrti!, 26. dubna 2009)

„*Vím, že už nikdy nebudu v plné síle a budu mít trvalý handicap v pohybových scénách nebo tanci, ale dá se s tím žít,*“ řekla zpěvačka otevřeně. (Basiková se vrací, 27. října 2010)

Příklad přívlastkové konstrukce umístěné v antepozici zakončené sufixem *-cí*, která byla nalezena v komentářích deníku Blesk.

V afektu, že jeho rodná zem teď investuje více než do motosportu do blížícího se sportovního svátku v Londýně 2012, tvrdě zaútočil na jejich samotnou podstatu. (Šéf formule 1 se zbláznil?!, 22. října 2010)

Mezi zprávami sportovního zaměření Plzeňského deníku se vyskytlo v antepozici 140 konstrukcí tvořených z příčestí trpného zakončených na *-ný*. Tyto konstrukce představují 45,8 % z celkových 306 polovětných konstrukcí vyskytujících se před svým řídicím substantivem.

Téměř shodný počet jako u konstrukcí tvořených z příčestí trpného bylo nalezeno konstrukcí tvořených z ženského tvaru přechodníku přítomného nedokonavých sloves zakončených na *-cí*. V excerpovaném materiálu bylo nalezeno 130 těchto konstrukcí, jež zastupují 42,5 % z celku.

Nejmenší počet nalezených konstrukcí v antepozici zastupují konstrukce tvořené z příčestí činného zakončené na *-lý*, jichž se v textech vyskytlo pouhých 36, což

představuje 11,8 % všech anteponovaných konstrukcí sportovního zpravodajství v Plzeňském deníku.

Také v této skupině zkoumaného přívlastku vyskytujícího se v antepozici nebyl zaznamenán jediný případ přívlastkové konstrukce ve formě infinitivu a přívlastkové konstrukce tvořené z přechodníku minulého zakončené na *-vší*.

Přívlastkové konstrukce umístěné v antepozici zakončené na *-ný* a *-tý*, jež byly nalezeny ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku:

*Trenéra Viktorie Plzeň Pavla Vrby mrzely remíza 2:2 i **prohrané vzdušné souboje**.* (Remíza nepotěšila, ale šance na postup žije, 23. dubna 2010)

*Po utkání **dobře naladěný kouč** Olomouce Zdeněk Psoška nešetřil superlativy na adresu Plzně.* (Remíza nepotěšila, ale šance na postup žije, 23. dubna 2010)

Přívlastkové konstrukce umístěné v antepozici zakončené na *-cí*, jež byly nalezeny ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku:

*Hráči z Bakova nad Jizerou dnes tvoří základ týmu FK Mladá Boleslav,“ říká na adresu soupeře **hrající trenér** Indossu Plzeň Tomáš Kadlec.* (Indoss se chystá na finále, 21. dubna 2010)

*Jenže kvůli prachu z **bouřícího islandského vulkánu** Eyjafjallajökull, **ochromujícího** vzdušnou dopravu, jel raději autem.* (Biker vyrazil do Anglie kvůli sopce autem, 23. dubna 2010)

Přívlastkové konstrukce umístěné v antepozici zakončené na *-lý*, jež byly nalezeny ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku:

*A přišly další šance domácích, ovšem třetího gólu v síti Hanáků se dvě tisícovky **prokřehlých diváků** nedočkaly.* (Remíza nepotěšila, ale šance na postup žije, 23. dubna 2010)

*Na své první mistrovství světa se jednatřicetiletý hokejista, který v **uplynulé sezoně** hájil barvy extraligových Českých Budějovic, dostal díky vysokému počtu omluvenek. (Jágr? Nedívám se na něj jako na modlu, říká Gřegořek, 11. května 2010)*

Stejně jako u všech již analyzovaných skupin také ve sportovním zpravodajství Blesku jsou nejčastěji zastoupeným typem přívlaskových konstrukcí umístěných v antepozici konstrukce zakončené na *-ný* a *-tý*. V porovnání se zpravodajstvím v Plzeňském deníku se zde vyskytl nejsrovnatelnější počet těchto konstrukcí. Pouze o jednu méně než ve svém konkurenčním periodiku, tedy 139 konstrukcí zakončených na *-ný* a *-tý*. Ovšem v Blesku se vyskytlo maximálně 236 všech konstrukcí v antepozici, tyto konstrukce tedy zastupují mnohem vyšší procento v porovnání s Plzeňským deníkem. Představují 58,9 % všech anteponovaných konstrukcí sportovního zpravodajství deníku Blesk.

S počtem 53 polovětných konstrukcí se v textech vyskytují konstrukce zakončené na *-cí*, jež představují 22,5 % z celku. Za povšimnutí jistě stojí užití tohoto typu polovětných konstrukcí v obou denních tiscích. V Plzeňském deníku užití těchto konstrukcí představuje 42,5 %, tudíž jsou užívány o 20 % častěji než v deníku Blesk.

Nejméně často se ve sportovním zpravodajství Blesku vyskytovaly konstrukce v antepozici zakončené na *-lý*. V excerpovaném materiálu jejich počet 44 zastupuje jen 18,7 %.

Také v poslední analyzované skupině nebyl v antepozici zastoupen přívlask jako kondenzační prostředek konstrukcemi zakončenými na *-vší* a konstrukcemi vyjádřenými infinitivem.

Příklad polovětné konstrukce zakončené na *-ný* a *-tý* vyskytující se v antepozici, která byla obsažena ve sportovním zpravodajství deníku Blesk:

***Už tak oslabený český národní tým** na mistrovství světa v Německu (7. – 23. května) neposílí ani čtveřice hokejistů z Phoenixu. (S posilami ze zámoří je konec!, 2. května 2010)*

Příklady polovětných konstrukcí zakončených na *-cí* vyskytující se v antepozici, které byly obsaženy ve sportovním zpravodajství deníku Blesk:

*Trenér Růžička ještě čekal, jak v noci dopadne **sedmý rozhodující souboj** play off NHL mezi Washingtonem (Fleischmann) a Montrealem (Plekanec). (Kdo se procpe do sestavy?, 29. dubna 2010)*

Zastavil slibně se rozvíjející akci – žlutá karta. (Damková: Za co?! ptal se mě Řepka)

Příklady polovětných konstrukcí zakončených na *-lý* vyskytující se v antepozici, které byly obsaženy ve sportovním zpravodajství deníku Blesk:

„Absolvoval jsem *strašidelně dlouhou minulou sezonu*. (Radek Štěpánek: Tělo mi řeklo, kašlu na tebe, 26. dubna 2010)

Na soupeře z Detroitu se v první třetině vrhli jako vyhladovělí predátoři a během 79 sekund mu zasadili tři gólové údery. (Hladoví žraloci: Tři góly za 79 sekund!, 2. května 2010)

4.2.2 Přívlaskové konstrukce v postpozici

Pro možnost porovnání, zda je v excerpovaném materiálu přítomen častější výskyt přívlaskových konstrukcí v antepozici, či postpozici, rozvedeme v této kapitole detailněji konstrukce umístěné v postpozici za svým řídicím substantivem.

Tato část analýzy se projevila jako nejvariantnější s ohledem na výsledky vyskytující se v obou denních tiscích, ale také s ohledem na výsledky dle publicistického žánru.

V komentářích Plzeňského deníku převládají infinitivní konstrukce umístěné v postpozici za svým řídicím substantivem. V případě infinitivních konstrukcí není ani jazykově možné, aby byly umístěny v antepozici, protože jsou rozvíjeny substantivem, jež vždy stojí před infinitivem. V excerpovaném materiálu bylo nalezeno 16 infinitivních konstrukcí z celkových 36 postponovaných konstrukcí objevujících se v komentářích Plzeňského deníku. Tento počet tedy zastupuje přibližně 44,4 % všech postponovaných konstrukcí této analyzované skupiny.

Jen o dvě konstrukce méně se vyskytlo v případě polovětných konstrukcí zakončených na *--ný* a *-tý*. Těchto 14 postponovaných konstrukcí představuje téměř 38,9 % všech konstrukcí nalezených v komentářích Plzeňského deníku umístěných v postpozici.

Značně méně se v analytickém žánru Plzeňského deníku objevilo postponovaných konstrukcí tvořených z ženského tvaru přechodníku přítomného nedokonavých sloves

zakončených na *-cí*. V komentářích této analyzované skupiny bylo nalezeno pouze pět takovýchto konstrukcí, které zastupují přibližně 13,9 % z celku.

Zde byla nalezena pouze jediná polovětná konstrukce zakončená na *-lý* umístěná v postpozici. Této jediné konstrukci náleží 2,8 % z celkových 36 postponovaných konstrukcí.

Příklady přívlastkových konstrukcí ve formě infinitivu umístěných v postpozici objevených v komentářích Plzeňského deníku:

*Finančníci mají pravdu, že EU bude mít **problém zachraňovat zadlužené Řecko** a po něm Španělsko, Portugalsko, Itálii a Irsko.* (Řecké euro, 26. dubna 2010)

*Dokud se zdálo, že strana Věci veřejné nemá **šanci vstoupit do parlamentu**, nikdo na ní nehledal mouchy.* (Veřejné věci, 6. května 2010)

*Jde o **dilema** možná ve všech sportech na všech úrovních: **hrát (a vyhrávat) na špičce nižší soutěže, nebo prohrávat na chvostu té vyšší.*** (Nesed'te doma, přijďte a fanděte!, 3. listopadu 2010)

Příklady přívlastkových konstrukcí zakončených na *-ný* a *-tý* umístěných v postpozici objevených v komentářích Plzeňského deníku:

*ODS se nelíbilo, že po odchodu **ministrů nominovaných za zelené** má ČSSD většinu.* (Zbytečný ministr, 6. dubna 2010)

*Vzhledem k tomu, že je jenom otázkou času, kdy se provalí, že **peníze tištěné jak na běžícím pásu** nejsou kryty a přes noc se stanou bezcennými papírky, je rozumnější mít vlastní byt či dům než peníze v bance.* (Levné byty, 1. listopadu 2010)

Příklady přívlastkových konstrukcí zakončených na *-cí* umístěných v postpozici objevených v komentářích Plzeňského deníku:

Pomáhá návštěvníkům sportovních utkání i sportovcům samotným, lidem lopotícím se na jarních záhoncích, po dlouhé zimě se ohřívajícím rybníkům i bezdomovcům. (Nemusí pršet... a nemusí ani kapat, 6. dubna 2010)

Už v létě má v Belgii platit zákon, zakazující na veřejnosti nosit oděvy, které zahalením tváře znemožňují identifikaci občana. (Zakazování burky, 23. dubna 2010)

Jelikož s návrhem přichází ministr mající v popisu práce zohledňovat sociální věci, nepochybně je veden dobrým úmyslem. (Minimální mzda, 8. listopadu 2010)

Příklad přívlaskové konstrukce zakončené na *-lý* umístěné v postpozici v komentářích Plzeňského deníku:

Těžko uvěřit, že ještě ve třicátých letech století minulého tomu tak v Československu skutečně bylo. (Vypustili desetitisíce malých lososů...mnozí se už začínají vracet, 24. dubna 2010)

Porovnáme-li postponované přívlaskové konstrukce s komentářem deníku Blesk, zjistíme, že se v Blesku výrazně častěji užívají za svým řídicím substantivem konstrukce tvořené z přičestí trpného zakončené na *-ný* a *-tý*. V Blesku bylo nalezeno 8 konstrukcí tohoto typu, což ze všech 14 postponovaných konstrukcí objevujících se v komentářích znamená přibližně 57,1 % procent, tedy téměř o 20 % víc, než je užito v Plzeňském deníku.

Druhým nejčastějším užitím postponovaných konstrukcí jsou infinitivní konstrukce, přestože jsou v komentářích Blesku užity pouze tři. Tyto tři konstrukce představují 21,4 % z celkových 14 konstrukcí umístěných v postpozici.

Jen dvě konstrukce umístěné za svým řídicím substantivem zastupují adjektiva zakončená na *-cí*. Těmto dvěma konstrukcím náleží 14,3 %.

V excerpovaném materiálu byl nalezen pouze jediný zastupitel postponovaných polovětných konstrukcí tvořených z přičestí minulého, jenž je zakončen sufixem *-lý*. Tato jediná konstrukce představuje pouhých 7,1 % všech postponovaných konstrukcí nalezených v komentářích deníku Blesk.

Postponované přívlastkové konstrukce tvořené z příčestí trpného zakončené na *-ný* a *-tý* nalezené v analytických žánrech deníku Blesk:

Jde o sdílení osobních aut více uživateli zvané car-sharing. (Auto si půjčíte i u tramvaje!, 6. května 2010)

Záznam pořízený skrytou kamerou odvysílaly novinky.cz. (Přijala místostarosta půjčku, či úplatek?, 29. října 2010)

Příklad postponované přívlastkové konstrukce tvořené infinitivem nalezený v analytických žánrech deníku Blesk:

Jejich odhodlání projet se jako první v jedné z nejkrásnějších lokalit Národního parku Šumava nepřekazilo ani deštivé počasí. (Vodáci vyrazili na Teplou Vltavu, 3. května 2010)

Příklad přívlastkové konstrukce umístěné za svým řídicím substantivem zakončené na *-cí* nalezený v komentářích deníku Blesk:

Jde o částku převyšující 60 000 korun. (Pilarová chce platit Čejkovy dluhy, 29. dubna 2010)

Jediný zástupce postponované přívlastkové konstrukce zakončený na *-lý* nalezený v komentářích deníku Blesk:

Policii a vojáky sem ve velkém počtu poslal fakt, že zadrželi muže podezřelého z dívčina zmizení. (Pátrání v Troji zatím končí, 29. října 2010)

Ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku v postponované pozici dominují přívlastkové konstrukce tvořené z příčestí trpného zakončené na *-ný* a *-tý*. Z celkových 44 postponovaných konstrukcí nalezených v této skupině představuje 21 konstrukcí zakončených na *-ný* a *-tý* 47,7 %. Postponované konstrukce tohoto typu se ve zprávách Plzeňského deníku vyskytují téměř v polovině všech případů.

Velmi často se objevují také konstrukce zakončené na *-cí*. V excerpovaném materiálu jich bylo nalezeno 12, což představuje asi 27,3 % z celku.

Méně zastoupeným typem jsou konstrukce tvořené z příčestí minulého zakončené na *-lý*. V postpozici bylo nalezeno šest takových konstrukcí, které znamenají 13,6 %

z celkových 44 postponovaných konstrukcí nalezených ve zprávách se sportovním zaměřením Plzeňského deníku.

Nejméně se vyskytovaly konstrukce infinitivní, což je vzhledem k jejich celkově častému užití v postponované pozici více než překvapivé. Ve zpravodajských textech bylo nalezeno pouze pět těchto konstrukcí, tedy jen 11,4 %.

Postponované konstrukce zakončené na *-ný* a *-tý* nalezené ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku:

*Operaci na pražské vysočanské klinice podstoupil 13. srpna, po desetidenním klidu mu začal nekonečný **kolotoč vyplněný dřinou**, ze kterého vystoupí až ke konci roku.* (Sivok dře, po zranění se dostává do formy, 29. října 2010)

Pauza způsobená aférou kolem jeho nevěry a špatné výsledky ho stály trůn. (Sbohem. Woods byl sesazen, 1. listopadu 2010)

Postponované konstrukce zakončené na *-cí* nalezené ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku:

*„To je bek podle mého gusta. Agresivní **hráč, dohrávající souboje tělem**, zapadá do představ o stylu, kterým by se měla Plzeň prezentovat.* (Plzeňští hokejisté se už potí, 4. května 2010)

V odvětví spojujícím obě tyto sportovní disciplíny. (Šampiony jsou Strýček a Koželuhová, 6. listopadu 2010)

Postponované konstrukce zakončené na *-lý* nalezené ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku:

*V kole **minulém** si mužstvo pod vedením kouče Ličky přivezlo z Ústí nad Labem tři body za vysokou výhru 4:0.* (Kouče Vrbu čeká prestižní duel, 6. listopadu 2010)

Postponované infinitivní konstrukce objevující se ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku:

Záměr českého útočníka Jiřího Hudlera vrátit se po sezoně odehrané v KHL zpět do Detroitu potvrdila s odkazem na hráčova agenta Petra Svobodu televizní společnost TSN. (Hudler se vrací, potvrdili v zámoří, 3. května 2010)

Rusové se připravili o možnost vyhrát celý seriál, z prvenství v turnaji i EHT se budou radovat Finové, kteří v sobotu porazili český tým 4:1. (Hokejisté zdolali na závěr Rusko, 3. května 2010)

Také ve sportovním zpravodajství deníku Blesk jsou nejčastěji v postpozici zastoupené konstrukce zakončené na *-ný* a *-tý*. Z celkových 38 postponovaných konstrukcí těmito konstrukcím náleží 42,1 %.

Jako druhé nečastěji užívané konstrukce v této skupině jsou konstrukce končící na *-cí*, jichž bylo v excerpovaném materiálu nalezeno deset. Představují celkově 26,3 %.

O jednu postponovanou konstrukci méně bylo nalezeno v infinitivních konstrukcích. Těchto 9 konstrukcí činí přibližně 23,7 % z celku.

Pouhé tři konstrukce (7,9 %) zakončené na *-lý* byly nalezeny ve zprávách se sportovním zaměřením deníku Blesk.

Konstrukce zakončené na *-ný* a *-tý* umístěné v postpozici nalezené ve sportovním zpravodajství deníku Blesk:

Kdo by chtěl mít reklamu spojenou s hráči, za nimiž jsou podobné aféry? (Sponzoři hrozí: Vypovíme smlouvy!, 4. dubna 2009)

Měli bychom si zvykat, že se začnou množit fotky fanoušků oblečených v barvách svých národních týmů. (Drogba, Ronaldo a spol. Na mistrovství světa jedou v sexy trenkách!, 5. května 2010)

Konstrukce zakončené na *-cí* umístěné v postpozici nalezené ve sportovním zpravodajství deníku Blesk:

Hamilton je naštvaný kvůli tomu, že ho manažeři nutili v kauze týkající se neoprávněného předjetí Trullim na GP Austrálie lhát. (McLaren: Odejde Hamilton?, 8. dubna 2009)

Tým bojující se střeleckou impotencí bude muset příští středu dát Jablonci minimálně dva góly, což může být nelidský výkon. (Rozhodl kop do zadku, 22. dubna 2010)

Infinitivní konstrukce umístěné za svým řídicím substantivem nalezené ve zpravodajském žánru deníku Blesk:

Touha vyhrát mistrovský titul je totiž obrovská a hráči udělají maximum, aby ho získali... (Pardubický kouč Sýkora: Chtěli Haška zranit!, 19. dubna 2010)

Hráči ještě budou mít ve Stockholmu příležitost se ukázat. (Kdo se procpe do sestavy?, 29. dubna 2010)

Konstrukce zakončené na *-lý* umístěné v postpozici nalezené ve sportovním zpravodajství deníku Blesk:

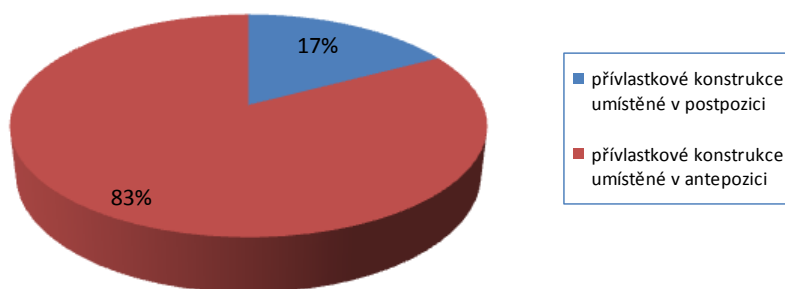
Například hotel nedaleko přilehlý nebude mít tři, ale pět pater. (Proč hala stojí třikrát víc?, 15. ledna 2009)

Dvanáct tisíc švýcarských franků (216 tisíc korun) jsou prémie ušlé za vítězství, zbytek (234 tisíc korun) čítají nevyplacené bonusy od sponzorů. (Trojnásobný olympijský medailista lyžař Lukáš Bauer: Žaluje svaz o 450 tisíc!, 6. května 2010)

S přihlédnutím ke všem zveřejněným výsledkům zaměřeným na postavení přívlastkových konstrukcí je zřejmé, že je v mnohem častější míře užíváno konstrukcí postavených v antepozici. Tyto konstrukce, tedy konstrukce umístěné před svým řídicím substantivem, zastupují téměř 82,9 % ze všech 770 polovětných přívlastkových konstrukcí, které jsou součástí námi excerpovaného materiálu.

Graf č. 2

Postavení přívlastkových konstrukcí vzhledem ke svým řídicím substantivům

Téměř polovinu (44,7 %) polovětných konstrukcí umístěných v postpozici ve všech čtyřech analyzovaných skupinách představují přívlastkové konstrukce tvořené přičestím trpným zakončené převážně sufixem *-ný*, konstrukce zakončené na *-ty* se objevovaly pouze ojedinelé. Druhým nejčastěji se objevujícím typem jsou konstrukce infinitivní, které zastupují přesnou čtvrtinu všech postponovaných konstrukcí nalezených v excerpovaném materiálu. Konstrukce zakončené na *-cí* představují 22 % a pouhých 8,3 % náleží postponovaným konstrukcím tvořeným z přičestí činného, jež končí na *-lý*.

4.3 Rozvitost přívlastkových konstrukcí

Přívlastkové konstrukce stojí vždy v těsné blízkosti u svého řídicího substantiva, jak bylo zmíněno v předchozích kapitolách, tedy kapitolách o umístění přívlastku v antepozici, či postpozici. Právě s umístěním přívlastku často souvisí jeho rozvitost či nerozvitost. V antepozici se většinou vyskytují přívlastky nerozvitě nebo jen slabě rozvitě (dalšími dvěma až třemi větnými členy). Postponované bývají nejčastěji konstrukce rozvitě, ale nemusí to být pravidlem, jak se prokázalo v analýze této bakalářské práce. Ovšem potvrdilo se nejčastější užití nerozvitých přívlastkových konstrukcí v antepozici, také rozvitě konstrukce se objevují ve vyšší míře v postpozici.

Z celkových 770 konstrukcí vyskytujících se v excerpovaném materiálu bylo nalezeno 460 konstrukcí nerozvitých, což činí 59,7 %, přičemž téměř 99% (452 konstrukcí) z tohoto počtu se vyskytuje v antepozici. Pouhých osm nerozvitých polovětných konstrukcí je

umístěno v postpozici. Tento fakt potvrzuje všeobecně častější užití nerozvitých konstrukcí před svým řídicím substantivem.

Z celkových 66 rozvitých konstrukcí, což představuje 8,6 % ze všech 770 konstrukcí nalezených v excerpovaném materiálu, bylo nalezeno pouhých 14 rozvitých konstrukcí v antepozici. Tedy zbylých 52 konstrukcí představujících téměř 78,8 % se vyskytuje v postpozici. Také tento fakt dokazuje všeobecné častější užití rozvitých polovětných konstrukcí umístěných za svým řídicím substantivem.

Graf č. 3

Přesný přehled výskytu rozvitých, polorozvitých a nerozvitých konstrukcí je zobrazen v tabulkách přiložených v kapitole 4.1 Výskyt a frekvence přívlastkových konstrukcí v publicistických útvarech.

Příklady rozvitých přívlastkových konstrukcí vyskytujících se v antepozici nalezených v Plzeňském deníku:

V dosud odehraných jarních třech kolech je zatím stoprocentní Dyšina. (Gólman Sparty vyhrožoval sudím, 14. dubna 2010)

Důrazný, rychlý a technicky vybavený fotbalista patří na svém postu levého obránce k nejlepším v lize, na kontě má čtyři starty v reprezentaci. (Patriot Limburský nedá na Plzeň dopustit, 30. října 2010)

Příklady rozvitých přívlastkových konstrukcí vyskytujících se v postpozici nalezených v Plzeňském deníku:

*Na úvod jste zvolil šestinedělní **soustředění** ve Španělsku, **zpestřené dvěma závody v tamním národním poháru.*** (Biker se chce ukázat před šéfem, 16. dubna 2010)

Závod přezdívaný anglické Paříž – Roubaix** obnáší 168 kilometrů po úzkých asfaltových cestách **zpestřený 11 šotolinovými úseky v celkové délce 32 kilometrů. (Sparta si dala anglické Paříž – Roubaix, 29. dubna 2010)

Příklady nerozvitých přívlastkových konstrukcí vyskytujících se v antepozici excerpované z Plzeňského deníku:

*O **uplynulém víkendu** pokračoval **jednadvacátým kolem krajský fotbalový přebor.*** (Touškov veze vítězství z Chrástu, 19. dubna 2010)

Oslabené Rokycany** se rozešly **smírně s Holýšovem. (Touškov veze vítězství z Chrástu, 19. dubna 2010)

Příklady nerozvitých a polorozvitých přívlastkových konstrukcí vyskytujících se v postpozici nalezených v Plzeňském deníku:

*„**Nejhorší je totiž vždy začátek po delší pauze,**“ přiznal **Straka, který si v dnech minulých užíval dovolené s rodinou.*** (Plzeňští hokejisté se už potí, 4. května 2010)

*„**V tomhle směru se spíše kloním k tomu, že bych ještě měl hrát,**“ přiznal **hrdina olympijských her v Naganu, jenž se do extraligy vrátil po dvaceti letech strávených v zámoří.*** (Hašek v 57 letech už chytat nemíní, 5. května 2010)

Rozvité polovětné přívlastkové konstrukce vyskytující se v antepozici nalezené v deníku Blesk:

Už tak oslabený český národní tým na mistrovství světa v Německu (7. – 23. května) neposílí ani čtveřice hokejistů z Phoenixu. (S posilami ze zámoří je konec!, 2. května 2010)

Z kdysi turisticky atraktivní zatopené pískovny se stala noční můra. (Z obýváku koukají do kráteru, 3. května 2010)

Rozvité polovětné přívlastkové konstrukce vyskytující se v postpozici nalezené v deníku Blesk:

Hamilton je našťvaný kvůli tomu, že ho manažeři nutili v kauze týkající se neoprávněného předjetí Trullim na GP Austrálie lhát. (McLaren: Odejde Hamilton?, 8. dubna 2009)

Situace kolem výběru je složitá, ale i mladé mužstvo, poskládané kolem hvězdného Jaromíra Jágra, se v Německu může porvat o medailové umístění! (Národňáku řekli NE Michálek a Průcha, 30. dubna 2010)

Nerozvíte polovětné přívlastkové konstrukce vyskytující se v antepozici nalezené v deníku Blesk:

„Ale je to bojovnice, stejně jako její matka,“ pravil dojatý Mahmoud. (Je to zázrak, řekl otec, 15. ledna 2009)

Skandální večírek po nepovedeném představení na hřišti nebyl podle něj důvodem, kvůli kterému obránce Atlétika Madrid odložil reprezentační dres. (Ujfaluši: Jak se z něj stal průšvihář, alibista, flamendr, 9. dubna 2009)

Nerozvíte a polorozvíte polovětné přívlastkové konstrukce vyskytující se v postpozici nalezené v deníku Blesk:

Pokud platí motto „jak na Nový rok, tak po celý rok“, pak fotbalového reprezentanta Pobřeží slonoviny a útočníka Chelsea Didiera Drogbu čeká ještě horší rok než ten právě uplynulý. (Pokuta za řeči: 2,8 milionu, 2. ledna 2009)

Vedle mezd řada hráčů postrádá i nevyplacené prémie z dob minulých, zejména za předloňský titul. (Slávisté jsou od léta bez výplat...pak mají něco hrát!, 25. října 2010)

Jeden spoléhal na druhého a nepokrytý útočník Silvio doklepl zblízka do sítě míč odražený od břevna. (Jen se zase nepo...!, 4. listopadu 2010)

Výsledky analýzy této části, tedy části zaměřené na rozvitost polovětných konstrukcí a jejich umístění vzhledem ke svému řídicímu substantivu, prokazují snahu o používání rozvitých konstrukcí v antepozici. Tato snaha má za cíl text kondenzovat takovým způsobem, aby v něm bylo vyjádřeno co největší množství informací s co nejmenším použitím vedlejších vět. Tato tendence může mít negativní vliv jak na srozumitelnost textu, tak na informační hodnotu.

4.4 Výskyt přívlastku volného a těsného v excerpovaném materiálu a jeho užití

U polovětných přívlastkových konstrukcí se setkáváme se dvěma typy rozvitých přívlastků. Jedná se o přívlastek těsný (*restriktivní*¹) a přívlastek volný (*nerestriktivní*²). Mezi těmito dvěma přívlastky jsou značné rozdíly, nejen pravopisného charakteru. Základní grafický rozdíl je psaní čárky u přívlastku volného, v případě přívlastku těsného se čárka nepíše. Přívlastek těsný zpřesňuje význam svého řídicího substantiva, zpravidla jej nelze z věty vypustit, neboť by se změnil její význam. Naopak přívlastek volný jen doplňuje své řídicí substantivum. Nemá ve větě nikterak zásadní význam, funguje jen jako doplňující vysvětlení, podává doplňující informaci. Lze jej z věty vypustit, aniž by se změnila její informační hodnota. Není pro význam věty tak nezbytný, jako je tomu u přívlastku těsného. Rozdíl pozorujeme také ve zvukové podobě věty, přívlastky těsné tvoří spolu s výrazem, ke kterému se vztahují, jednu „*tónovou skupinu*“³, naopak přívlastky volné tvoří v mluveném projevu samostatnou tónovou skupinu.

Přívlastek volný se téměř vždy vyskytuje za svým řídicím substantivem, tedy v postpozici, pokud se ve větě vyskytne přívlastek volný, jenž není příliš bohatě rozvitý,

---

¹ Grepl, M., Karlík, P. – Skladba češtiny, 1998, s. 321

² Grepl, M., Karlík, P. – Skladba češtiny, 1998, s. 321

³ Grepl, M., Karlík, P. – Skladba češtiny, 1998, s. 321

může stát i před svým řídicím substantivem, tedy v antepozici. V takovém případě je jeho připojení těsné. Jako příklad tohoto typu uvádíme větu: „*Dříve kvetoucí obchod nyní upadal.*“¹ Naproti tomu nerozvité přívlastky se v postpozici objevují jen ojediněle. Většinou jsou tímto způsobem užívány pro zdůraznění substantiva, pro poukázání na důležitost významu.

V některých případech se můžeme také setkat s přívlastky, které mohou mít povahu jak přívlastku volného, tak přívlastku těsného. V takovém případě záleží na autorovi textu, jakým způsobem graficky označí ve větě důležitost informační hodnoty přívlastku. Zda jej oddělí čárkou, či nikoli.

Cílem této kapitoly je zaměření pozornosti na výskyt a frekvenci volnosti a těsnosti přívlastkových konstrukcí ve sledovaných publicistických útvarech obou denních tisků. Zhodnotíme častější výskyt přívlastku volného, či těsného, a porovnáme jejich užití v žánrech analytických s žánry zpravodajskými. Porovnáme také frekvenci užití přívlastku volného a těsného v Plzeňském deníku s deníkem Blesk. Svou pozornost zaměříme také na častější výskyt této problematiky v antepozici, či postpozici.

Kdybychom měli porovnat výskyt obou typů přívlastků, zjistili bychom častější použití přívlastku těsného. Ve všech čtyřech analyzovaných skupinách (komentáře Plzeňského deníku, komentáře deníku Blesk, sportovní zprávy Plzeňského deníku a sportovní zprávy deníku Blesk) převažuje užití přívlastkových konstrukcí v těsném vztahu nad konstrukcemi ve vztahu volném. Nalezené konstrukce tohoto typu v excerpovaném materiálu představují téměř 96 %. Přívlastek volný se nejčastěji vyskytl v komentářích Plzeňského deníku, kde tento jev představuje celých 8 %, ve sportovním zpravodajství Plzeňského deníku tyto konstrukce zastupují 4 %. V komentářích deníku Blesk se přívlastek volný představuje jen v 1,8 %, byl tedy v této skupině zastoupen nejmenším počtem konstrukcí. V sportovním zpravodajství deníku Blesk byl zastoupen pouhými 2,2 %. Častější užití přívlastku těsného značí snahu autorů o co největší srozumitelnost a snazší pochopení textu. V případě přívlastku volného jde o nejasné informace, které pouze doplňují hlavní informační hodnotu. Vzhledem k publicistické tendenci zveřejňovat co nejkratší informace, což dokazuje také časté užití kondenzace, je použití přívlastku volného nadbytečnou informací. Přesto však byl přívlastek volný v excerpovaném materiálu zastoupen určitým počtem konstrukcí. V Plzeňském deníku bylo téměř srovnatelné užití přívlastku volného

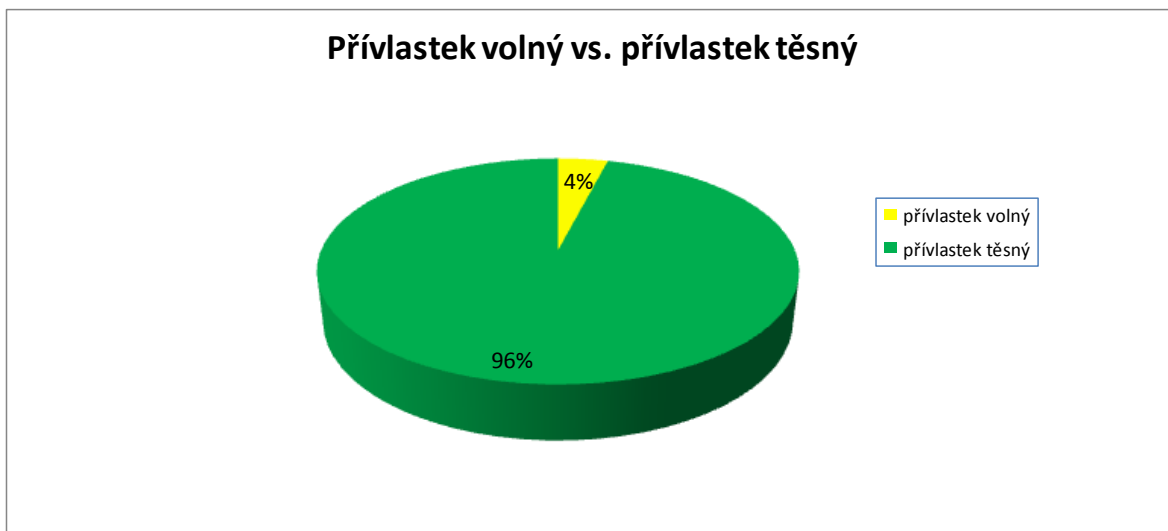
---

¹ Kol. autorů – Mluvnice češtiny 3, 1987, s. 167

v konstrukcích zakončených na *-cí* s konstrukcemi zakončenými na *-ný* a *-tý*, v deníku Blesk jednoznačně převažuje užití přívlastku volného v adjektivizovaných konstrukcích tvořených z příčestí trpného.

Graf č. 4

Jako příklad uvádíme některé konstrukce přívlastku volného zakončené na *-ný*, které byly nalezené v Plzeňském deníku:

Těm si totiž na hazard, provázený hlukem, zlodějnou, drogami či prostitucí, chodí stěžovat občané. (Loterijní kopýtko, 14. dubna 2010)

Dotace, přidělené poslanci v nestandardním, papalášském režimu, by se teď měly zpětně prověřit. (Harrachovský medvěd, 15. dubna 2010)

Na úvod jste zvolil šestinedělní soustředění ve Španělsku, zpestřené dvěma závody v tamním národním poháru. (Biker se chce ukázat před šéfem, 16. dubna 2010)

Družstvo PK Plzeň, posílené o dnes již nezbytné zahraniční opory, v závěru sezony bohužel neuspělo na stadionu PDK Grepl Mšeno v semifinálovém souboji nadstavbové části extraligy a do finálového závodu tak nepostoupilo. (Plochodrážníci ukončili sezonu, 6. listopadu 2010)

Příklady konstrukcí přívlastku volného zakončené na *-cí* vyskytující se v Plzeňském deníku:

V jízdě proti chronometru skončil ještě čtvrtý spartánský spurter Jiří Nesveda, hájící barvy Západočeské univerzity. (Spartáané si rozebrali akademické tituly, 20. dubna 2010)

Jenže kvůli prachu z bouřícího islandského vulkánu Eyjafjallajökull, ochromujícího vzdušnou dopravu, jel raději autem. (Biker vyrazil do Anglie kvůli sopce autem, 23. dubna 2010)

„To je bek podle mého gusta. Agresivní hráč, dohrávající souboje tělem, zapadá do představ o stylu, kterým by se měla Plzeň prezentovat. (Plzeňští hokejisté se už potí, 4. května 2010)

Trofej z osmnáctikarátového zlata, vážící přes šest kilogramů a měřící na výšku 36,8 centimetru, dosud cestovala v pancéřovaném kufříku z hliníku. (Místo hliníku přijde luxus, 5. května 2010)

Příklady přívlastku volného zakončené na *-ný*, které byly zastoupeny v publicistických textech deníku Blesk:

Co pro vás znamenal úspěšný vstup do sezony, zvýrazněný celkovým vítězstvím na Okolo Murcie, první ve vaší profesionální kariéře? (Velkých kopců se už nebojím, vyhlašuje Raboň, 10. dubna 2010)

Testy, provedené v Jižní Africe, prý prokázaly, že je žena. (Semenyaová čeká na první start a zlobí se, 15. dubna 2010)

Už v létě má v Belgii platit zákon, zakazující na veřejnosti nosit oděvy, které zahalením tváře znemožňují identifikaci občana. (Zakazování burky, 23. dubna 2010)

Situace kolem výběru je složitá, ale i mladé mužstvo, poskládané kolem hvězdného Jaromíra Jágra, se v Německu může porvat o medailové umístění! (Národňáku řekli NE Michálek a Průcha, 30. dubna 2010)

Týmu mladíků, poskládaného kolem hvězdného Jaromíra Jágra, se moc nevěří. (Zaskoňte svět, dovezte medaili!, 7. května 2010)

Jediný příklad přívlastku volného zakončený na *-cí*, který byl zastoupen v publicistických textech deníku Blesk:

Od září bude mít na České televizi svoji vlastní talkshow, zabývající se partnerskými vztahy. (Šárka Kubelková ukázala syna: To je můj Pepíček, 6. května 2010)

Ve většině případů přívlastky volné představují adjektiva tvořená z příčestí trpného zakončená na *-ný*. V některých případech byly v publicistických textech zastoupeny také přívlastky volné zakončené na *-cí*. Téměř všechny konstrukce tohoto typu se vyskytovaly v textech Plzeňského deníku. Pouze jediný příklad byl zastoupen v deníku Blesk. Ani v jediném případě nebyl nalezen přívlastek volný tvořený z příčestí minulého zakončený na *-lý*, taktéž nebyly v excerpovaném materiálu nalezeny přívlastky zakončené na *-vší*.

Ve všech případech se přívlastek volný vyskytuje za svým řídicím substantivem, tedy v postpozici. V antepozici nebyl nalezen ani v jediném případě. Před svým řídicím substantivem se vyskytly především nerozvité přívlastky, v ojedinělých případech i přívlastky polorozvité. Tyto konstrukce jsou těsné povahy.

4.5 Závěr vlastní analýzy

V této kapitole jsme se zaměřili na výskyt přívlastkových konstrukcí v současné publicistice. Zabývali jsme se také jejich postavením s ohledem na jejich řídicí substantivum a jejich rozvitost a nerozvitost.

Cílem vlastní analýzy bylo ověřit hypotézu, zda se v textech objevují kondenzované přívlastkové konstrukce v častější míře než vyjádření vedlejšími větami. Tato hypotéza se nepotvrdila. Z celkových 6 915 syntaktických celků, které byly součástí excerpovaného materiálu, jsme našli 770 polovětných přívlastkových konstrukcí různého typu. Tento poměrně vysoký počet přívlastkových konstrukcí svědčí o časté snaze užívat v současné psané publicistice kondenzované jazykové prostředky. Spočítali jsme také přívlastky vyjádřené vedlejšími větami. V excerpovaném materiálu jich bylo nalezeno 1 358, tento počet téměř dvojnásobně převažuje nad užitím polovětných konstrukcí. Z tohoto výzkumu vyplývá, že přívlastky vyjádřené vedlejšími větami stále dominují. Přesto se však prokázalo, že časté užívání polovětných konstrukcí je dnes velice frekventovaným jazykovým prostředkem objevujícím se v textech současné zpravodajské i analytické publicistiky.

Zhodnotíme-li zastoupení jednotlivých typů konstrukcí, jež byly nalezeny v textech Plzeňského deníku i deníku Blesk, jednoznačně převažuje užití konstrukcí tvořených z příčestí trpného, které jsou zakončeny sufixy *-ný* a *-tý*. Vysoký výskyt těchto konstrukcí poukazuje na pasivitu vyjádření či potřebu vyjádřit vlastnost plynoucí ze zasažení dějem. Tato adjektiva pojmenovávají vlastnosti, jež vznikly jako výsledek ukončeného pasivního děje. Vzhledem k publicistickým textům, které vždy vznikají po proběhlém či ukončeném ději ve společnosti, je celkem logická vysoká frekvence užití právě přívlastkových konstrukcí tohoto typu.

Druhým nejčastěji užívaným typem, jenž byl zastoupen v excerpovaném materiálu, jsou konstrukce tvořené z ženského tvaru přechodníku přítomného nedokonavých sloves zakončené sufixem *-cí*. Tato tzv. adjektiva procesuální vyjadřují právě probíhající děj. Tento výsledek analýzy je velmi překvapivý, vzhledem k nejčastějšímu užití konstrukcí, které představují již ukončený děj, protože právě konstrukce zakončené na *-cí* představují děj, který je právě vykonáván. Tyto konstrukce se velmi často objevovaly v přímých

rozhovorech se sportovci, kteří užívali těchto polovětných konstrukcí pro vyjádření děje, jenž právě probíhal v době, o které sportovci hovoří.

Překvapivým závěrem byla nízká frekvence polovětných konstrukcí v infinitivní formě. Vzhledem k jejich důležité vlastnosti - působit ve větě jako tzv. pomezí prostředek mezi strukturami kondenzovanými a vedlejšími větami, bychom očekávali mnohem častější užití právě těchto konstrukcí. Zajímavé je také to, že právě infinitivní struktury jako jediný typ polovětných přívlastkových konstrukcí nemění míru své informační hodnoty, na rozdíl od všech ostatních typů, a přesto je jich užíváno ze všech typů nejméně.

Očekávané bylo také nejmenší zastoupení konstrukcí tvořených z přechodníku minulého zakončených na *-vší*. Vzhledem k zastarávajícímu, až archaickému tvaru bylo patrné, že nemůžeme očekávat jejich vysoký výskyt. Překvapivá ovšem byla jejich úplná absence. Toto zjištění potvrzuje již zmíněný archaický příznak těchto konstrukcí.

Zaměříme-li svou pozornost na postavení přívlastkových konstrukcí vzhledem k jejich řídicím substantivům, jednoznačně musíme potvrdit hypotézu, že je mnohem častěji užíváno polovětných konstrukcí v antepozici. Ve výzkumu se objevilo 82,9 % konstrukcí v antepozici. S touto absolutně převažující hodnotou v porovnání s postponovanými konstrukcemi také souvisí častější výskyt přívlastku těsného, jenž je převážně zastoupen právě v anteponovaných konstrukcích. Frekventované užívání anteponovaných konstrukcí potvrzuje snahu o co nejzhuštěnější text, ve kterém by bylo přítomno co nejvíce informací na co nejmenším prostoru.

Zhodnotíme-li rozvitost všech konstrukcí objevujících se v excerpovaném materiálu obou denních tisků, zjistíme absolutní převahu konstrukcí nerozvitých, které představují 59,7 % všech konstrukcí. Toto zjištění jistě souvisí také s již zmíněnými výsledky zaměřenými na postavení polovětných konstrukcí. Vzhledem k absolutní převaze anteponovaných konstrukcí nad konstrukcemi postponovanými byl očekávatelný také nejvyšší výskyt konstrukcí nerozvitých. Pouze v ojedinělých případech byly v antepozici zastoupeny konstrukce rozvité více než třemi větnými členy.

Z analýzy této práce tedy vyplývá velmi časté užití kondenzovaných struktur v publicistických textech, bez ohledu na jejich žánrovou rozrůzněnost. Přestože se tyto konstrukce nevyskytují v textech častěji než přívlastkové vedlejší věty, je zřejmé jejich poměrně časté užití, což dokazuje také poměr výskytu přívlastkových konstrukcí k poměru

vedlejších vět 770:1 358. Tyto nevětné konstrukce mají povahu kondenzovaného jazykového prostředku, což se v současné době jeví jako charakteristický znak publicistického stylu.

5 Závěrečné shrnutí

Tato bakalářská práce se zabývá přívlastkovými konstrukcemi vyskytujícími se v současné psané publicistice. Skládá se ze čtyř hlavních částí: Úvod, kapitola Teoretická východiska, Metody a cíle práce a Vlastní analýza.

Stěžejní část práce je obsažena v poslední, výše zmíněné kapitole, tedy v kapitole Vlastní analýza. Náplní této kapitoly byla podrobná excerpce poměrně rozsáhlého jazykového materiálu, jenž vycházel ze dvou denních tisků – Plzeňského deníku a deníku Blesk. V obou denních tiscích jsme se zaměřili na dva typy publicistických textů, a to žánry analytické a žánry zpravodajské, přičemž u žánrů zpravodajských byla naše pozornost zaměřena na zprávy se sportovní tematikou, převážně na fotbal. V publicistických textech jsme vyhledávali přívlastkové konstrukce, jichž bylo nalezeno rovných 770. V analýze jsme se zaměřili na pět námi stanovených typů kondenzovaných přívlastkových konstrukcí. Detailně jsme rozpracovali každou takovou konstrukci. Zabývali jsme se také adjektivním tvarem konstrukce, jakým způsobem je utvořen a jaký význam nese jeho gramatická forma. V textech publicistiky se objevovaly též infinitivní struktury, jež plní také funkci přívlastkových konstrukcí. Každou z nalezených konstrukcí jsme detailně determinovali dle čtyř stanovených kritérií. Prvním kritériem bylo stanovit typ polovětné konstrukce (1. konstrukce zakončené na *-cí*, 2. konstrukce zakončené na *-ný* a *-tý*, 3. konstrukce zakončené na *-vší*, 4. konstrukce zakončené na *-lý*, 5. infinitivní konstrukce ve funkci přívlastku).

Druhým kritériem bylo zaměření na postavení přívlastkové konstrukce vzhledem k jejímu řídicímu substantivu. Určovali jsme, zda se jedná o konstrukci anteponovanou, či postponovanou.

Kritériem třetím bylo zjistit, zda je konstrukce rozvitá, či nikoli. Pokud se v textu vyskytla konstrukce rozvitá, náš zájem byl zaměřen na počet větných členů, kterými bylo rozvito substantivum.

Posledním kritériem vlastní analýzy bylo zjištění, zda se v daném případě jedná o přívlastek volný, či těsný. Každou ze 770 polovětných přívlastkových konstrukcí jsme zhodnotili tímto způsobem.

Po této analýze jazykového materiálu jsme utvořili tabulky, v nichž předkládáme výsledky vlastního rozboru, v některých případech i velmi překvapivé. Neočekávané bylo např. nejméně časté užití infinitivních struktur v platnosti přívlastkových konstrukcí.

Překvapivá byla též úplná absence konstrukcí tvořených z přechodníku minulého zakončených na *-vší*. Naopak nás nepřekvapilo nejčastější užití přívlastkových konstrukcí tvořených z adjektivizovaného přičestí trpného. Dle očekávání se potvrdilo též častější užití konstrukcí v antepozici. S tímto výsledkem souvisí i výrazná převaha přívlastku těsného v porovnání s přívlastkem volným. Přívlastek těsný se ve většině případů vyskytoval právě v anteponovaných konstrukcích.

Hypotéza – zda kondenzované struktury převažují nad vedlejšími větami – se nepotvrdila. V publicistice bylo nalezeno téměř dvakrát více vět vedlejších, přesto se prokázala tendence současného českého jazyka k stále frekventovanějšímu užívání polovětných kondenzovaných konstrukcí, jichž je užíváno především kvůli jazykové ekonomičnosti a potřebě uvést v textech co možná nejvíce informací na co nejmenším prostoru. Psaní publicistických textů je práce nesmírně náročná nejen na výběr jazykových prostředků, které by vyhovovaly požadavkům publicistického stylu, ale autoři textů bývají často také eliminováni časem. Jsou nuceni vytvořit text co nejrychleji, aby popisovaná událost zůstala událostí aktuální.

Přestože bakalářská práce nepotvrdila hlavní hypotézu – zda již je užíváno kondenzovaných konstrukcí v častější míře než vět vedlejších, přináší řadu zajímavých zjištění. Domníváme se, že by bylo vhodné zaměřit se na stejnou problematiku ve shodných typech denního tisku s odstupem času a porovnat výsledky této práce s výsledky o několik let pozdějšími.

6 Resumé

6.1 Resumé v češtině

Tato bakalářská práce se zabývá přívlaskovými konstrukcemi vyskytujícími se v současné publicistice a jejich charakteristikou.

Cílem práce bylo ověřit hypotézu, zda je v publicistice přítomno častější užití kondenzovaných přívlaskových konstrukcí nad vedlejšími větami. Tato hypotéza se nepotvrdila. V textech bylo přítomno téměř dvakrát více vedlejších vět přívlaskových, přesto se prokázala tendence k častému užívání polovětných přívlaskových konstrukcí jako jazykového prostředku.

Nejčastěji se v publicistice objevovaly konstrukce tvořené z přičestí trpného zakončené na *-ný* a *-tý*, které představovaly více než polovinu všech nalezených konstrukcí. Velmi důležitým závěrem je také absence konstrukcí tvořených z přechodníku minulého, které jsou zakončeny sufixem *-(v)ší*. Tento závěr svědčí o zastarávání tohoto tvaru, které vede až k jeho zániku.

V analýze jsme se zabývali také postavením přívlaskových konstrukcí vzhledem ke svému řídicímu substantivu, v této části práce výzkum potvrdil převahu výskytu konstrukcí v antepozici.

Dále jsme se zaměřili na rozvitost přívlaskových konstrukcí, také v tomto případě se potvrdilo nejčastější užití nerozvitých přívlaskových konstrukcí stojících v antepozici. Konstrukce rozvité se objevovaly ve většině případů v postpozici.

Výzkum prokázal také jednoznačně převažující užití přívlaskových konstrukcí v Plzeňském deníku v porovnání s deníkem Blesk.

6.2 Résumé en français

Ce mémoire s'occupe des constructions attributives qui apparaissent dans le journalisme actuel. Dans ce mémoire on caractérise tous ces types de constructions.

Le principal but de notre travail était de vérifier une hypothèse : s'il y a dans le journalisme plus de constructions attributives qui condensent le texte, ou si les journalistes utilisent plus des propositions subordonnées. Cette hypothèse ne s'est pas

confirmée. Il y avait beaucoup plus de propositions subordonnées, mais c'est remarquable que les constructions attributives sont utilisées très souvent.

Ce sont les constructions se terminant par les suffixes *-ny'* et *-ty'* qui figuraient le plus souvent dans un matériel étudié. Un résultat très important est aussi l'absence de constructions formées du gérondif passé se terminant par le suffixe *-(v)š'*. C'est-à-dire que ces constructions sont déjà vieilles.

Dans l'analyse nous nous sommes aussi occupés de place où se trouvent les constructions attributives vu leurs substantifs directeurs. Dans cette partie la recherche a confirmé la domination des constructions qui se trouvent avant leur substantif directeur, donc ils se trouvent en antéposition.

De plus nous nous sommes orientés vers la multiplicité de ces constructions. Aussi dans ce cas on a confirmé qu'il y avait beaucoup plus de constructions qui ne sont pas multiples, donc se sont des « *constructions semi-propositionnelles épithètes simples* ». Ces constructions se trouvent en antéposition. Les constructions multiples par deux ou trois éléments de phrase se trouvent dans la majorité des cas en postposition.

Le recherche a prouvé qu'il y a beaucoup plus de constructions attributives dans les textes de Plzeňský deník en comparaison avec les textes du journal Blesk.

7 Použitá literatura a zdroje

ČECHOVÁ, M, CHLOUPEK, J., KRČMOVÁ, M., MINÁŘOVÁ, E. – **Současná česká stylistika**; Praha; ISV nakladatelství; 2003; 342 s.; ISBN 80-86642-003

ČECHOVÁ, M. A KOL. – **Stylistika současné češtiny**, Praha; ISV nakladatelství; 1997; 282 s.

GREPL, M., KARLÍK, P.; **Skladba spisovné češtiny**; Praha; Státní pedagogické nakladatelství, 1986, 474 s.

GREPL, M.; KARLÍK, P.; **Skladba češtiny**; Olomouc; Votobia; 1998; 503 s.; ISBN 80-7198-281-4

HAVRÁNEK, B., JEDLIČKA, A. – **Stručná mluvnice česká**, Upravené vydání podle nových Pravidel českého pravopisu z r. 1993, Praha, nakladatelství Fortuna, 2002, 246 s., ISBN 80-7168-555-0

KLIMEŠ, L. - **Slovník cizích slov**, 7. vydání, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 2005, 829 s.

KOLEKTIV AUTORŮ – **Mluvnice češtiny 3** – Skladba, Praha, Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1987, 746 s.

KOLEKTIV AUTORŮ – **Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost**, vydání 3., opravené, Praha, Academia, 2006, 647 s., ISBN 80-200-1080-7

KOLEKTIV AUTORŮ; **Příruční mluvnice češtiny**; 2. vydání; Praha; Nakladatelství Lidové noviny; 2003; 799 s.; ISBN 80-7106-134-4

STYBLÍK, V., ČECHOVÁ, M., HAUSER, P., HOŠNOVÁ, E. – **Základní mluvnice českého jazyka**, Praha, SPN, 2007, 243 s., ISBN 80-7235-018-8

DENÍK IVANA HOFFMANA

Populární John

Žebříček politické popularity má nového lídra. Je jím předseda strany Věci veřejné Radek John. Vysvětlit se to dá různě, ale především poráží politiky proto, že ještě není brán jako jeden z nich. Aby se populární člověk stal populárním politikem, stačí drobnost – dostat se s nimi na dotazník předkládaný v průzkumech preferencí respondentům. Radek John, oblíbený televizní publicista, vděčí za zájem STEM Věcem veřejným, které zdolaly pětiprocentní bariéru pro vstup do Poslanecké sněmovny. A tu bariéru zdolaly proto, že mají za lídra publicistu, kterého občané roky viděli v televizi, jak se bral za jejich práva.

Podobně jako John se v minulosti vždy našel někdo, koho voliči poslali do politiky, aby to těm zavedeným partajím předvedl a rozčeřil hladinu v zatuchlém rybníku. A podobně jako tu hladinu nerozčeřila ODA, Unie svobody či zelení, o obletovaných senátorech co splynuli se senátním davem ani nemluvě, sotva politiku ovlivní Radek John a Věci veřejné. Osudem stran, co slibují voličům, že budou jiné, lepší, je to, že se nechají vlákat do koalice s někým z těch, koho před volbami kritizovali.

Než ale Radek John kvůli kompromisům s politiky o popularitu přijde, má šanci na dobrý výsledek. Na rozdíl od nových stran, poskládaných ze starých okoukaných rutinérů, John dosud nic politicky nepokazil. Naděje umírá poslední a platí to i o naději, že se jednou podaří zvolit do promazaného korupčního soukolí nějaký ten písek. Hledá se někdo, kdo by na politiky žaloval a donášel. Jakýsi náš agent provokatér. Někdo, kdo tam s nimi nebude kamarádit a zastane roli pověstné osiny někde. A nepovede-li se to teď s Johnem, bude část voličů hledat dál.

AUDIO

Komentář si můžete poslechnout na www.denik.cz/hoffman

Vodáci vyrazili na Teplou Vltavu

Denně sem pustí jen 108 lodí ● Přihlásilo se jich už přes tisíc

Vodáci poprvé v letošním roce směli na Teplou Vltavu. Na snímku **nejpřísněji střežený úsek** v národním parku – mezi Soumarským mostem a obcí Pěkná. Ty **nejvěrnější** neodradilo ani deštivé počasí.

Foto Blesk – autorka

SOMARSKÝ MOST – Poprvé v letošním roce směli vodáci na Teplou Vltavu. Jejich odhodlání projet se jako první v **jedné z nejkrásnějších lokalit Národního parku Šumava** nepřekazilo ani deštivé počasí. Útěchou jim mohlo být alespoň to, že nemuseli platit stokorunový registrační poplatek.

„Během noci stoupla hladina kvůli bouři v **nejpřísněji chráněném** úseku mezi Soumarským mostem a Pěknou z 58 na 62 centimetrů. Platí se, když je hladina vody na 61 cm a nižší,“ řekl strážce parku Adam Diviš.

Jako první se na vodě objevili po 9 hodině manželé Kosovi ze Sezimova

Ústí. „Už jsme tu pošesté. Je to nejkrásnější úsek Vltavy. Je tu krásně, jen registraci bych zrušil,“ poznamenal Vladimír Kos. Nadšený z ní není ani Jaroslav Kořínek. „Omezení počtu lodí podle výšky hladiny je vstřícný krok k přírodě, ale ne k lidem. Registrace znamená komplikaci a rozhodně se nedostane na všech-

ny vodáky,“ řekl Kořínek.

Podle nových, přísnějších pravidel ochrany přírody se totiž v tomto úseku může za den vydat na vodu maximálně 108 lodí. A zájem je veliký. Jen dva dny poté, co správa parku registrační systém spustila, se zaevidovalo už téměř tisíc lodí.

Vladka Hradská

35. P

Zázračná plzeňská pětiletka • Ještě na jaře 2005 hrála o soutěž
• Klub po sto letech existence atakuje titul

Od druhé ligy k rekordu

PLZEŇ – Čtyřicetibodový zisk po patnácti kolech fotbalové ligy. Skvělý rekord soutěže vyvolává údiv i otázku: Jak se k němu Viktoria Plzeň, klub s průměrným rozpočtem nabitý odloženými hráči a hrající na zaslém stadionu s atletickou dráhou, dopracoval? „Čekal jsem je na špičce. Ale to, co předvádějí, je naprosto unikátní,“ říká trenér Stanislav Levý, který Viktorii vedl v letech 2006 – 2008.

Ondřej Michálek

Západočeši před pěti lety šťastně postoupili ze třetího místa druhé ligy a v první sezoně po návratu mezi elitu se zachránili díky zápasu v posledním kole, který jim Sparta trapně odevzdala. Začátky byly těžké...

„Za mého působení Plzeň rozprodala hráče, kteří se pak vrátili a jsou oporami,“ říká Stanislav Levý. „Konkrétně to jsou z dnešního týmu Limberský a Rezek, ale ze Sparty pak přišli i Horváth s Kolářem. Současný tým je výborně poskládaný, dobře sehra-

ný, a čekal jsem, že bude útočit na nejvyšší příčky už v minulé sezoně,“ dodává plzeňský extrenér.

Levý nepochybuje, že Plzeň získá svůj první titul. Pokud je předpověď správná, stane se tak (poprvé v historii) v roce 2011, kdy klub oslaví sto let od založení. Ostatně už zisk 40 bodů po polovině soutěže by v pohodě stačil přibližně na osmé místo. I poloviční výkony ve druhé části soutěže (dvacetibodový zisk, celkem tedy 60 bodů) by Západočechy držely nejspíš až do konce v první trojce!

Letos se hráči Plzně radovali ze vstřeleného gólu už 42krát. Loňský mistr na stejný počet branek potřeboval v nejvyšší fotbalové soutěži celou sezonu.

Včerejší zápas Sparta – Ústí skončil po uzávěru

Tak šly poslední sezony plzeňské Viktorie

Šťastný postup

2004/05: Plzeň skončila třetí (za Mostem a Jihlavou) ve druhé lize. Postoupila až dodatečně jen díky krachu Drnovic, které se odhlásily.

Trapná záchrana

2005/06: V posledním kole Plzeň vítězí na Spartě 3:1 a je zachráněna. Letenští zápas pustili z lásky k trenéru Strakovi, který Západočechy vedl...

Skok nahoru

2006/07: První náznak, že by se z Viktorie mohl stát tým s vyššími ambicemi. Plzeň se ziskem 46 bodů končí na šesté příčce.

Zlomový ročník

2007/08: Pokles, 38 bodů a 8. místo. Reakce dala základ dnešnímu úspěchu – v létě 2008 přišli Horváth, Rezek, Limberský i Kolář.

Příchod Vrby

2008/09: Po mizerném startu slabý vzestup: 43 bodů stačilo na 9. místo. V říjnu 2008 nastoupil trenér Pavel Vrba, strůjce současné jízdy.

Boj o špičku

2009/10: Páté místo za 48 bodů, Vik se nesměle hlásí do o špičku ligy. Navíc druhé v historii v domácím poháru.

Paráda! Viktoria si zahraje finále poháru 29. 7. 10

Fotbalisté Plzně porazili na Hané v odvetě Ondrášovka Cupu tým Olomouce 3:1

VÁCLAV VACEK

Plzeň – Senzace! Fotbalisté Viktorie po skvělém výkonu přehráli v odvetě semifinále Ondrášovka Cupu tým Olomouce na jejím stadionu 3:1 a postoupili do finále pohárové soutěže.

Plzeň zvládla na jedničku složitou situaci po remíze 2:2 v prvním utkání na domácím hřišti a takticky vyspělým výkonem vyrazila soupeři všechny trumfy z ruky.

Soupeřem Západočechů ve finále bude mužstvo Jablonce, přestože podleho v odvetě na hřišti Slavie 1:2.

Plzeňané vykouřili za postupem už v 18. minutě, kdy domácí Dreksa fauloval v šestnáctce Limberského a narízenou penaltu proměnil s přehledem Rezek.

Sok domácím přinesla třináctá minuta. To se nádherně uvolnil na hranici šestnáctky Střihavka a levačkou podruhé prostřelil Lovásika.

Olomouc vsadila všechno

na útok a ve 33. minutě byl v obrovské šanci Hubník. Brankář Daněk ho ale fauloval, vyfasoval žlutou kartu a Olomouc kopala penaltu. Hanáci se hodně zlobili, dožadovali se pro faulujícího Daňka červené karty. Po chvíli se ale rozčilovali ještě více, protože Janotka na rozdíl od prvního utkání v Plzni penaltu neproměnil, Daněk jeho střelu vystihl a míč vyrazil.

Čtyři minuty po přestávce zasadila Plzeň soupeři další ránu, když Horváthův prudký centr poslal ze dvanácti metrů do sítě Petržela.

V 64. minutě byla Plzeň blízko čtvrtého gólu. Domáci Onofrej stáhl v šestnáctce Střihavku a Plzeň kopala druhou penaltu. Tu však Kolář neproměnil, netrefil branku.

Olomouc se vrhla do zoufalého náporu ve snaze vykřesat alespoň jiskřičku naděje. A dočkala se v 81. minutě, kdy Daňka překonal střídající Navrátil. To ale bylo vše, Plzeň se radovala z postupu.

Sigma Olomouc – FC Viktoria Plzeň 1:3

Polčas: 0:2. **Branky:** 81. M. Navrátil – 18. Rezek z PK, 23. Střihavka, 49. Petržela. **Rozhodčí:** Matějek – Wilczek, Slavík, ŽK: Hořava, Dreksa, Onofrej, Škerle – Daněk, Rajtoral. **Diváci:** 3255. **První zápas:** 2:2, postupuje Plzeň. **Olomouc:** Lovásik – Janotka, Dreksa (46. Ordáš), Škerle, Onofrej – Šultes (60. Schulmeister), Rossi, Kaščík, Hořava, Bajer (76. M. Navrátil) – Hubník. **Trenér:** Zdeněk Psootka. **Plzeň:** Daněk – Rajtoral, J. Navrátil, Bystroň, Limberský – Petržela (76. Jiráček), Horváth, Rada, Kolář (89. Hájovský), Rezek – Střihavka (81. Ryděl). **Trenér:** Pavel Vrba.

VIKTORIA JE VE FINÁLE! Fotbalisté FC Viktoria Plzeň zvládli na jedničku odvetný zápas semifinále Ondrášovka Cupu. Po domácí remíze 2:2 před týdnem v Plzni dokázali všera vyhrát v Olomouci 3:1 a postoupili do finále pohárové soutěže. Na snímku gratuluje autor prvního gólu utkání Jan Rezek (vpravo) svému spoluhráči Davidu Střihavkovi ke vstřelení druhé branky. Foto: FCV/Jaromír Pech

